

Čo si z umenia a kultúry roku 2025 chceme pamätať aj v roku 2026?	2
Online, plan.art, 31. 12. 2025, 11:44	
VIDEO Pro Educo opäť pomohlo mladým vybrať si budúcnosť!	26
Online, ahoj.tv, 31. 12. 2025, 12:04	
Slovenská lekárska spoločnosť bude mať nové vedenie, jej prezidentom sa stal Juraj Payer	27
Online, sita.sk/vzdravotnictve, 31. 12. 2025, 13:54	
Život so zatiahnutými závesmi. Študenti po škandále s kamerami opísali ďalšie nevhodné incidenty na internátoch	27
Online, sprav.pravda.sk, 1. 1. 2026, 8:00	
Košický kraj opäť ocení prácu významných osobností, cenu si prevezme filmárka, arcibiskup i detský folklórny súbor	29
Online, kosicak.sk, 1. 1. 2026, 11:00	
Prvé bábätko roka 2026 sa narodilo v šačianskej nemocnici	30
Online, kosicednes.sk, 1. 1. 2026, 18:11	
Prvé bábätko roka 2026 sa narodilo v šačianskej nemocnici	31
Online, agel.sk, 1. 1. 2026, 19:08	
Novoročné bábätká	32
Televízia - Markíza, Televízne noviny, 1. 1. 2026, 19:21	
Prvé bábätko roka 2026 sa na Slovensku narodilo v šačianskej nemocnici	33
Online, eastmag.sk, 1. 1. 2026, 19:26	
Návrat na Mesiac	34
Televízia - Markíza, Televízne noviny, 1. 1. 2026, 19:35	
Zazimovanie fauny a flóry v Košiciach	35
Televízia - STVR, Správy 19:00, 1. 1. 2026, 19:43	
Na zimu sa musia pripraviť aj exotické rastliny a zvieratá, ktoré na chladné počasie nie sú zvyknuté	36
Online, sprav.stvr.sk, 2. 1. 2026, 6:04	

Čo si z umenia a kultúry roku 2025 chceme pamätať aj v roku 2026?

📅 31. 12. 2025, 11:44, Zdroj: [plan.art](#) , Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ

Dosah: 40 GRP: 0,00 OTS: 0,00 AVE: 33 EUR

Čo si z umenia a kultúry roku 2025 chceme pamätať aj v roku 2026?

31.12.2025 S. FOCHLEROVÁ, O. MIRZA, M. JAREMKOVÁ

Týmto textom sa plan.art lúči s rokom 2025 v umení a kultúre spôsobom, ktorý je redakcii vlastný: selektívne a kurátorsky. Zhrnuli sme to, čo nám prišlo podstatné alebo prekvapivé – doma aj v blízkom, dostupnom zahraničí.

Text je možné čítať po častiach, preskakovať medzi sekciami a vracieť sa ku konkrétnym udalostiam. Ide o náš pohľad na rok, v ktorom sme ako kľúčové nevníмали zápas kultúry o prežitie, ale výnimočné podujatia a počiny, ktoré formovali jeho podobu.

Do roku 2026 si chceme odniesť nielen to, čo malo význam v spoločensko-kultúrnom kontexte a nemalo by sa vytratiť z pamäti, ale najmä to, čo nám prinieslo radosť. Tak PF 2026!

Literatúra

Foto/Zdroj: Struga Poetry

Rok 2025 bol v literatúre poznačený výraznými oceneniami, silnými knižnými návratmi a dôležitými prekladovými udalosťami. Medzinárodný kontext sa prirodzene prepájal s domácou scénou – od prestížnych cien a nobelovských mien až po jubileá literárnych ocenení a festivalové dianie.

Ocenenia a literárne udalosti roka 2025

Ivan Štrpka: medzinárodné ocenenie a mimoriadne silný knižný rok

Ivan Štrpka, ktorý minulý rok oslávil 80. narodeniny, získal v roku 2025 prestížnu cenu Golden Wreath (Zlatý veniec). Ocenenie je považované za jedno z najvyšších v oblasti poézie a často sa o ňom hovorí ako o „Nobelovej cene za poéziu“.

V tom istom roku mu vyšla kniha Ivan Štrpka: Posunky, fakty, prví korčuliari. Text je záznamom povahy a premien ľudskej existencie – jej celostnosti, ale aj prázdnoty či fragmentárnosti. Autorovo alter ego ako zvnútornený pozorovateľ postupuje chodbami labyrintu, kde sa „tvorí význam“ a „zmysel tráfi“, no bez potreby hľadať poslednú chodbu vedúcu k východu. Dobrodružstvo spočíva v prijatí a plnosti prežívania. Pre spolubežca autora sa podmienkou čitateľského zážitku opäť stáva špecificky štrpkovská dynamika stavov, interpretačná tvorivosť a čítanie s nasadením totálnej vnímavosti. Dynamika vedomia, kde to, „čo nie sme schopní obsiahnuť, je trvanie“, vypovedá o viacrozmernosti a enigmatike krátkeho pobytu na tomto svete. Štrpkova aktuálna freska plná prchavých i nevyhasínajúcich momentov je jeho dôstojným, no neľahko uchopiteľným obrazom.

Vyšla aj kniha Bezprestania prúdiť ďalej. Ivan Štrpka & Osamelí bežci, zostavená z odborných príspevkov Ivany Hostovej, Zoltána Rédeya, Jaroslava Šranka, Petra Zajaca, Viliama Nádaskaya, Evy Urbanovej a Jána Gavuru. Publikáciu dopĺňajú básne, osobné spomienky, výberová personálna bibliografia a Kalendárium Ivana Štrpku. Kniha nadväzuje na konferenciu a sprievodný program, ktoré sa uskutočnili 19. septembra 2024. V diskusii na konferencii Ivan Štrpka uviedol, že písať znamená sémanticky konať, a vyslovil presvedčenie, že keby sa všetky básne Osamelých bežcov vložili do počítača a AI by z nich vytvorila „supertext“, ukázali by sa skutočné prepojenia obrazov a hermovskej chôdze myslenia i videnia básnikov, nad ktorými bedlí boh sémantiky. Ivan Štrpka žije v protiprúde a tvorí na symbolickom princípe báseň-sieť a báseň-ryba. Jeho dielo patrí k vrcholom slovenskej poézie.

V roku 2025 mu zároveň vyšla aj esejistická kniha Krč z otvorenej dlane trvá, v ktorej autor kriticky reflektuje skúsenosť slobody v postkomunistickej spoločnosti a vnútorné napätia, neistoty a ťažkosti adaptácie na otvorený priestor po páde totality.

Slovenská poetka Eva Luka vo výbere najlepších kníh roka 2025 podľa The New York Times

Významnou udalosťou pre slovenskú poéziu bolo zaradenie výberu básní The Minotaur's Daughter autorky Evy Luky, v preklade Jamesa Sutherland-Smitha, medzi najlepšie knihy roka 2025 podľa The New York Times. Ide o výnimočné medzinárodné uznanie, ktoré potvrdilo, že súčasná slovenská lyrika dokáže v anglofónnom prostredí zaujať svojou formálnou presnosťou, mytologickými presahmi a existenciálnou naliehavosťou – a že osobitý básnický hlas môže rezonovať aj mimo svojho jazykového a kultúrneho kontextu.

Nobelova cena za literatúru

Nobelovu cenu za literatúru získal László Krasznahorkai.

Za výnimočné považujeme práve fakt, že jeho tri knihy sú dostupné v čerstvých slovenských prekladoch. V kontexte dobového fenoménu anglikanizácie literatúry u mladej generácie a významu slovenských prekladov pre kultúrnu kontinuitu a identitu národa odkazujeme aj na

komentár Kataríny Kucbelovej v Denníku N.

Krasznahorkaiho entropia bez chaosu (PODCAST)

Po románoch maďarského „majstra apokalypsy“ Lászlóa Krasznahorkaiho Melanchólia vzdoru a Satanské tango vyšla v slovenskom preklade vo vydavateľstve BRAK zbierka poviedok pod názvom Svet beží. Autorkou prekladu je opäť umelecká prekladateľka GABRIELA MAGOVÁ, ktorá preložila Melanchóliu vzdoru (a na románe Satanské tango spolupracovala ako jazyková redaktorka), a tak sme sa rozprávali o rokoch strávených s Krasznahorkaiom, o jeho svetoch a mikrosvetoch zachytených intelektuálne aj všetkými zmyslami v nekončiacich vetách znejúcich ako entropická hudba, o opakujúcej sa téme úteku, ale aj o prítomnosti humoru v jeho textoch. A pokúsili sme sa postihnúť ten druh čitateľského zážitku, ktorý jeden z kritikov nazval transcendentálnym. Vznik tohto podcastu z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Slovenčina roka

V roku 2025 vyšlo prvé slovenské vydanie hrdinského eposu Béowulf a zároveň kompletný preklad shakespearovských Sonetov, doplnený o rozsiahly a interpretačne podnetný výklad.

Za oboma prekladmi stojí Marián Andričík a vydavateľstvo Modrý Peter.

Anasoft litera: 20. ročník

Literárna cena Anasoft litera po dvadsiaty raz vybrala desať najlepších kníh roka. Laureátkou sa stala Alexandra Salmela za knihu 56, či? (vyd. ASPEKT, 2024).

Do výberu desiatich titulov sa okrem víťazného dostali:

Páv, Kripel & Predseda (Martin Hlavatý), Sírny kotol (Karol Horák), Dedo Lužko (Máriuš Kopcsay), Pimparapipa! (Peter Macsovszky), Hus vo veľkomeste (Katarína Mikolášová), Deň noc voda (Mária Modrovich), Mágovia vedia viac (Vanda Rozenbergová), Kradmo (Alta Vášová) a Matkin čas (Iveta Zaťovičová).

Finálovú päťku tvorili tituly Páv, Kripel & Predseda, Dedo Lužko, Pimparapipa!, 56, či? a Kradmo – výber, ktorý potvrdil šírku poetík aj generačnú rozmanitosť súčasnej slovenskej prózy.

Cenu čitateľov a čitateľiek 20. ročníka získala Katarína Mikolášová za knihu Hus vo veľkomeste.

Cenu čitateľov a čitateľiek dvadsaťročia získala Jaroslava Blažková za knihu Happyendy.

Alexandra Salmela: „Používam všetko, pretože na istej úrovni sa mi všetko stalo.“

Rozhovor so spisovateľkou vznikol len pár hodín predtým, ako sa dozvedela, že jej kniha 56, či? získala cenu Anasoft litera 2025. Alexandra Salmela, autorka, ktorá sa odmieta zmestiť do jednej formy, jazyka či identity, v nej balansuje medzi denníkom, konceptuálnym experimentom a kaleidoskopom ženských postáv.

Katarína Mikolášová: Menej prachu, viac písania

Z účtovníčky, mamy troch synov a autorky detských kníh sa s prvou prózou pre dospelých stala semifinalistka Anasoft litery. Katarína Mikolášová píše so sugestívnosťou, akú má len niekto, kto pozorne načúva životu. Jej Hus vo veľkomeste otvára intímny svet vzťahov medzi ženami a ich matkami – s takou literárnou citlivosťou, že sa do tých príbehov dokážeme vcítiť, či už sú, alebo aj nie sú o nás. Poviedky krásne a kruté ako život. S tou istou intenzitou, ako jemne hladkajú, aj zatínajú do živého.

Rozhovory s ďalšími nominovanými – Martinom Hlavatým, Máriušom Kopcsayom, Petrom Macsovszkym, Altou Vášovou a Ivetou Zaťovičovou – nájdete na plan.art v sekcii litera.

Cena Zlatá vlna a Novotovar

V poradí siedmou laureátkou ceny za poéziu Zlatá vlna sa v roku 2025 stala Alena Brindová za zbierku Prekročenie frontovej línie (vyd. FACE, 2024).

Medzi finalistami boli Martina Ivanová, Peter Milčák, Miroslav Brück, Anna Siedyk a Zuzana Husárová. Laureátku vybrala odborná porota v zložení Marián Andričík, Patricia Gonzalo de Jesús a Ivan Štrpka. Vyhlásenie sa konalo na podujatí Novotovar.

Desiaty ročník Novotovaru priniesol na Slovensko výrazné osobnosti súčasnej európskej literatúry. Medzi hosťami boli Judith Hermann, Sacha Naspini, Christina Panajotu Grammatikopulu, Roland Orcsik, Guillaume Métayer, Kateřina Rudčenkova a Lili Kemény. Domácú literárnu scénu zastupovali Dušan Dušek, Michal Tallo, Peter Šulej, Ivana Gibová, Jana Mícenková a Juraj Koudela.

Večer Ivana Laučíka

Za výraznú literárnu udalosť považujeme Večer Ivana Laučíka, ktorý sa viaže k vydaniu knihy *Prelet medzerami jazyka*. Súkromné a tajné tlače vydavateľstva & (1965 – 1975). Publikácia sprístupnila šestnásť súkromných a samizdatových tlačí Ivana Laučíka spolu s variantmi textov, edičnou rekonštrukciou a obrazovou dokumentáciou jeho jedinečného vydateľského projektu.

Vznikla nová literárna cena

Asociácia spisovateľov Slovenska pri príležitosti 80. výročia úmrtia Janko Jesenský zriadila v roku 2025 novú literárnu cenu Cena Janka Jesenského, určenú na oceňovanie výnimočných literárnych diel, dlhodobého prínosu pre literárnu kultúru a aktivít podporujúcich čítanie. Pri prvom udeľovaní získal hlavnú cenu básnik Peter Milčák za zbierku *Podoby milosti*, Zlatú plaketu Janka Jesenského dostali Marcela Mikulová a Valér Mikula za monografiu *Janko Jesenský*. Básnik, prozaik, demokrat a Striebornú plaketu získala Eva Kollárová za dlhodobú prácu v oblasti literárneho života a podpory čítania.

Slovenská literatúra

Výrazné autorské návraty a nové knihy poézie a prózy

Medzi zaujímavé knihy slovenskej beletrie a poézie, ktoré vyšli v roku 2025, patrí aj prozaická kniha Mila Haugová *Sylwa Rerum* (v preklade „Les vecí“). Autorka ju koncipovala ako literárnu autobiografiu, v ktorej sa osobná pamäť, telesná skúsenosť a jazyková reflexia spájajú do súvislého, no otvoreného rozprávania.

Mila Haugová: Žila som zmysel svojho života každý deň

Mila Haugová v knihe *Sylwa Rerum* pokračuje (a možno aj uzatvára v jednom oblúku) v písaní, v ktorom je – s bolesťou a odvahou – sebaspytujúca, autobiografická.

V tom istom roku jej vyšla aj básnická zbierka *Rarum*: priesvitnosť, ktorá nadväzuje na jej dlhodobu rozvíjanú poetiku. Presná skúsenosť – sny, telesné a pamäťové zážitky – sa v nej prelína s efemérnou symbolikou rastlín, zvierat a abstraktných tvarov. „Rarum“ ako niečo vzácne a „priesvitnosť“ ako krehký spôsob vnímania pomenúvajú čítanie, ktoré je pomalé, vrstvené a skôr precítené než definitívne pochopené. Zbierka potvrdzuje výnimočné postavenie Haugovej v súčasnej slovenskej poézii – ako autorky, ktorej dielo funguje zároveň ako osobná výpoveď aj referenčný bod naprieč generáciami.

Nové vydania a návraty k pamäti

Vydavateľstvo Literárna bašta vydalo v roku 2025 nové vydanie knihy *Lukavické zápisky* Hana Ponická. Text mapuje osobný aj spoločenský život autorky počas roku 1977, keď sa stala nepohodlnou nielen pre svoj kritický príspevok na zjazde slovenských spisovateľov, ale aj pre podporu novovznikutej Charty 77.

Lukavické zápisky Hany Ponickéj boli takmer nedostupné, poznali sme ich len v podobe zabudnutého exilového vydania. Tento rok vyšli nanovo, dôstojne a práve v čase, keď sa témy občianskej odvahy, tlaku moci a morálneho vzdoru znovu derú do verejného priestoru.

Satira, aforizmus a kultové návraty

Zaujala nás aj nová kniha aforizmov *Nezmysly nezmizli* od Daniely Kapitáňovej a Fera Jablonovského, ako aj *Kniha o cintoríne*, ktorá vyšla pri 25. výročí v zberateľskej edícii. Ide o návrat ku kultovému textu, ktorý prostredníctvom hlasu Samka Táleho s grotesknou presnosťou odhaľuje mechanizmy moci, banality a krutosti sveta. Ručne spracované vydanie s audioknihou (hlas Ľuboš Kostelný) a originálnou výtvarnou koncepciou Richarda Hronského premieňa čítanie na hmatateľný zážitok – satiru, ktorá sa z jazykovej hry mení na neúprosné spoločenské zrkadlo.

Súčasná slovenská próza – nové knihy

V roku 2025 sme zachytili napríklad tieto slovenské prozaické novinky:

Barbora Hrínová – *Plachý dom*, Jakub Spevák – *Všetko, čo som ti nestihol povedať*, Lukáš Cabala – *Leto postávalo v horúcom vzduchu*, Slavka Liptáková – *Posledné veci*, Alena Sabuchová – *Volajte ma Mandy*, Jana Bodnárová – *Bezhlavé kyriatidy*, Tomáš Hudák – *Amerikáni*, Kristián Lazarčík – *Enfant terrible si kupuje jednosmerný lístok*, Jana Micenková – *Kvety & Klobásky*, Ivana Dobrákovová – *Iné myšlienky*, Tomáš Hučko – *Strieborná metalíza*, Jana Juránová – *Malibu na Dunaji*, Pavol Rankov – *Maratón...*

Súčasná slovenská poézia – nové knihy

V roku 2025 sme zachytili napríklad tieto slovenské poetické novinky: Erik Jakub Groch – *Hlinený zošit*, Anna Ondrejková – *Zimostrašť*, Eva Luka – *Nekromantik*, Lýdia Vadkerti-Gavorníková – *Svedomie rieky...*

Svetová literatúra

Autobiografia, pamäť a dejiny

Vydavateľstvo Inaque prinieslo v roku 2025 nové slovenské vydanie autobiografickej knihy *Pamäti slušného dievčaťa*, ktorou Simone de Beauvoir otvára svoj štvorzväzkový autobiografický cyklus. Text sleduje jej prvých dvadsaťjeden rokov – od detstva po formovanie intelektuálnej a existenčnej vzbury voči spoločenským konvenciám – a už tu jasne artikuluje potrebu rodovej, intelektuálnej aj ľudskej slobody.

Vlastný život ako verejná výpoveď

Keď v roku 1958 vyšlo prvé z jej autobiografických diel, bola už Simone de Beauvoir rešpektovanou autorkou a mysliteľkou. Po štyroch románoch, divadelnej hre a niekoľkých esejách – vrátane prelomového textu *Druhé pohlavie* – Simone de Beauvoir začala písať svoju štvorzväzkovú autobiografiu, ktorú otvárajú *Mémoires d'une jeune fille rangee*, v slovenskom preklade *Pamäti slušného dievčaťa*. Viac v rozhovore s Aňou Ostrihoňovou z vydavateľstva Inaque.

Ako výraznú knižnú novinku sme vnímali aj poviedkový súbor *Sudety: Ztracený ráj*, ktorý sa vracia k predvojnovému životu v sudetských pohraničích. Desať tematicky aj štýlovo rozmanitých poviedok autoriek a autorov, medzi nimi Katarína Tučková, Jaroslav Rudiš, Michaela Klevisová či Leoš Kyša, vytvára plastický obraz mnohonárodnostného regiónu tesne pred historickým zlomom. Publikáciu dotvárajú ilustrácie Jaromír 99 a predslov historikov Michala Stehlíka a Martina Gromana.

Príbehy? Život. Kateřina Tučková (PODCAST)

Spisovateľka Kateřina Tučková navštívila Bratislavu, a tak sme jej prítomnosť využili na rozhovor nielen o knihe *Sudety: Ztracený ráj*, do ktorej prispela svojou poviedkou, ale najmä o všetkom, čo je zviazané s jej tvorbou, či už románovou, alebo divadelnou.

Medzi zaujímavé knižné udalosti roku 2025 patril aj román *Byt (Román ve dvou)* od Jana Němca a Jany Šrámkovej, ktorý v spoločnom texte skúma partnerské spolužitie ako priestor pre konflikt, blízkosť aj neviditeľné posuny moci. Kniha zaujala nielen formou dvoch autorských hlasov, ale aj tým, ako civilnú každodennosť premenila na presnú výpoveď o vzťahoch v súčasnosti.

EXPERIMENT BLÍZKO K ŽIVOTU

Spisovatelia Jan Němec (*Dějiny světla, Možnosti milostného románu...*, šéfredaktor časopisu *Host*) a Jana Šrámková (*Hruškadóttir, Tonko, Slávka a kúzelné svetlo...*) napísali „román ve dvou“ *BYT*, ktorý experimentálnym spôsobom prepája príbehy Daniela a Zuzany. Na každej otvorenej dvojstrane knihy sa stretávajú, a súčasne sa mihajú. Spája ich jeden byt, v ktorom žijú na striedačku, každý na vlastnej životnej križovatke – Danielovi zomiera otec, Zuzana s malým synom odišla od partnera. Môžete začať čítať jeden alebo druhý príbeh, no súčasne sa vám zjavuje aj ten opačný. Tak ako sa do Danielovho bytu nasťahuje Zuzana, tak sa do jedného románu/bytu nasťahovali dvaja autori – a vznikla zaujímavá skladačka. Ako sa píše vo dvojici, a pritom osamote? Aké je to, nemôť zasiahnuť do príbehu ďalšej postavy? A ako sa vzťahy postáv premietli do vzťahu autorov? Nazrite v našom podcaste do ich autorskej kuchyne./Vznik tohto podcastu z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Próza, poézia a kritické čítanie dejín

V roku 2025 vyšla zbierka *Zlatá tečka*, ktorá je prvým súborným vydaním doposiaľ nepublikovaných posledných básní Gregory Corso. Editori Raymond Foye a George Scrivani v nej predstavujú autora v zádušnej polohe – v predtuche vlastnej smrti, kde ironický tón citeľne zhorkol.

Vyšla aj kniha Filip Topol. 99 727 znakov včetně mezer od Michael Špirit, ktorá mapuje život a tvorbu Filipa Topola a skupiny Psí vojáci v kontexte českého undergroundu.

V roku 2025 vyšiel v českom preklade román *Neloučíme se* nositeľky Nobelovej ceny Han Kang, v ktorom sa autorka vracia k potlačenému povstaniu na ostrove Čedžu a prostredníctvom osobného príbehu skúma kolektívnu pamäť, rodinnú traumu a násilie pri zrode Kórejskej republiky.

V slovenčine vyšlo nové vydanie románu Gabriel García Márquez *O láske a iných démonoch*, ktorý prostredníctvom príbehu zakázanej lásky a exorcizmu odhaľuje tmárstvo cirkvi, strach z ľudskej prirodzenosti a násilie koloniálneho poriadku.

Vyšla aj kniha *Svědectví* Paula Celana od Jacques Derrida, založená na precíznom čítaní Celanovej poézie a úvahách o možnosti svedectva, jedinečnosti udalosti a uchovávaní historickej pamäti.

V knihe Monique na útoku sa Édouard Louis vracia k príbehu svojej matky. Intímny text na pomedzí prózy a eseje sleduje jej pokus uniknúť z násilného vzťahu a zároveň analyzuje mechanizmy sociálneho, ekonomického a rodového útlaku.

Nové vydanie románu Teplouš od Williama S. Burroughsa znovu otvorilo autobiografický text o túžbe, osamelosti a vnútornom rozpade. Kniha bola v roku 2025 čítaná aj v súvislosti s filmovou adaptáciou Luca Guadagnino a vyšla v rešpektovanom preklade Josefa Rauvolfa.

Iné edičné počiny

V apríli 2025 vyšla v nakladateľstve Revolver Revue kniha Diváčky snů od Mareka Vajchra, venovaná skúmaniu snov, fantázie a imaginácie v ranom novoveku.

Duša je diváčka snových príbehov (ÚVAHA)

V knihe Diváčky snů sa redaktor Revolver Revue Marek Vajchr vydáva po stopách výprav, ktoré sa neodohrávali na mapách, ale v mentálnych a zmyslových krajinách raného novoveku – tam, kde sa sny miešali s optickými klammi, mechanickými trikmi a podvratnou obrazotvornosťou. O knihe uvažuje Martin Ciel.

Kniha Backstage Tomáša Berku priniesla spomienky na osobnosti bratislavskej kultúrnej scény a texty zo zákulisia filmu, divadla a hudby. Publikáciu vizuálne dotvárajú ilustrácie Laca Terena.

Obrazová publikácia Moderní ruiny fotografa Roberta H. Lustiga mapuje opustené industriálne komplexy ako svedectvá úpadku modernity.

Čierne diery vydali knihu Sobášne siene.

Historička Hana Kubátová v knihe Kde líšky dávajú dobrú noc. Kresťanský nacionalizmus a holokaust na Slovensku presvedčivo ukázala aktívnu spoluúčasť domácich aktérov na holokauste.

Medzi výrazné edičné počiny roka patrí aj kniha Aspergerove deti od Edith Sheffer, ktorá v slovenskom preklade vyšla vo vydavateľstve Absynt a kriticky prehodnocuje odkaz Hansa Aspergera.

Radosť na koniec

Ikonické bratislavské kurátorské kníhkupectvo Ex Libris našlo ku koncu roka nový domov, prichýlila ho GMB v Mirbachovom paláci.

Film

Raději zešlét v divočíne/Foto/Zdroj: Film Expanded

Rok 2025 priniesol výraznú koncentráciu silných filmových titulov – domácich aj medzinárodných – ktoré sa dotýkali pamäti, identity, moci a osobnej slobody. Slovenská kinematografia bola viditeľná nielen na festivaloch, ale aj v domácej distribúcii a diskusiách, ktoré presahovali samotné filmy.

Národné filmové ceny Slnko v sieti za rok 2024 bola udelená v apríli 2025 a výrazne ju ovládol film Vlny Jiřího Mádlu, ktorý získal ocenenia za najlepší hraný film, réžiu, scenár, kameru, strih, zvuk, kostýmy aj vizuálne efekty. Najlepším dokumentárnym filmom sa stala Prezidentka Mareka Šulíka, animovaným filmom Keď život chutí Kristiny Dufkovej a cenu za výnimočný prínos slovenskej audiovizuálnej kultúre si prevzal režisér a scenárista Miloslav Luther. Herecké ocenenia si odniesli Alexandra Borbély, Éva Bander, Vojtěch Vodochodský a Milan Ondřík, televíznou cenou bol ocenený seriál Čas nádejí a divácku cenu získal film MIKI Jakuba Kronera.

Výnimočné dokumenty

Medzinárodný úspech filmu Raději zešlét v divočíne

Film Mira Rema na MFF Karlovy Vary potvrdil silnú pozíciu československého dokumentu v medzinárodnom kontexte.

MIRO REMO alebo chvála outsiderom

Rozprávka pre dospelých režiséra Mira Rema Raději zešlét v divočíne je film o dvoch bratoch – jednovaječných dvojčatách Františkovi a Ondřejovi Klišíkovcoch, ktorí sa, každý po svojom, neboja byť sami sebou. Film získal na MFF Karlovy Vary hlavnú cenu, Krišťáľový glóbus. V ústraní na Šumave žijú svoje životy introverta a extroverta. Jeden chce lietať, píše básne a montuje si aj perpetuum mobile. Druhý je tak trochu nihilista, usadený pevne na zemi. Miro Remo nakrútil intenzívny a súčasne intímny film, v ktorom sa odromantizovaná realita pustovníctva mieša s magickým a poéziou. O všadeprítomnej dualite, ale aj sebaspytujúcom psovi, večných deťoch a outsideroch. Vznik tohto podcastu z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Úspech mali aj ďalšie dokumentárne projekty – Letopis, kolektívny portrét súčasnosti ako archívu pre budúcnosť.

Martin Kollár. Rozprávať obrazom

...s kameramanom a fotografom Martinom Kollárom o zastavených aj pohyblivých obrazoch a hľadaní filmu v realite. Vznik tohto podcastu z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Rovnako ako aj Pachová stopa Zuzany Piussi, ktorá prostredníctvom projekcií a diskusií znovu otvorila tému justičných omylov a problematických vyšetrovacích praktík.

Ešte na začiatku roka mal premiéru film *Wishing on a Star*, ktorý potvrdil cit pre nenápadné ľudské príbehy balansujúce medzi túžbou, náhodou a každodennosťou. Dokument pracuje s jemným humorom a pozorovaním, bez nátlaku na pointu, a zapadá do línie súčasného autorského dokumentu, ktorý nehľadá veľké gestá, ale presné momenty významu.

Hviezdy a balady Petra Kerekesa (PODCAST)

Je to taký babylonský rozhovor, miešajú sa v ňom takmer všetko.

Dokumentárny film *Hore je nebo*, dolu som ja patril v roku 2025 k civilným, no silným výpovediam slovenského dokumentu. Intímne rozprávanie vystavané z každodennosti, pamäti a vzťahov sa vyhýbalo dramatizácii aj explicitej pointovosti a stavilo na ticho, pozorovanie a dôveru v obraz. Práve touto zdržanlivosťou film presne pomenoval krehké témy identity a bytia v súčasnosti a potvrdil, že najpresnejšie výpovede často vznikajú bez veľkých gest.

Historická pamäť a osobná sloboda v slovenskom filme

Zo slovenských filmov ďalej výrazne rezonovali snímky pracujúce s historickou pamäťou a osobnou slobodou. Nepela sa vrátil k osudu olympijského víťaza Ondreja Nepelu a k „zlatej klietke“ normalizačného režimu, Perla priniesla intímny portrét emigrácie, materstva a morálnych kompromisov v neslobodnej dobe a *Akcia Monaco* otvorila temnú kapitolu povojnových politických procesov ako varovanie pred mechanizmami ideologickej moci. (Rozhovor s režisérom Dušanom Trančíkom o filme *Akcia Monaco* na film.sk)

Do pozornosti dávame aj film *VARSO*, ktorý ponúkol civilný a citlivý portrét hudobníka Petra „Varsa“ Varsavíka – príbeh talentu, krehkosti a vytrvalosti mimo mýtov undergroundu.

VARSO. Chlast, páste a mráz... a HUDBA

Portrét zachytáva tvorbu kysuckého hudobníka v réžii Kristiána Grupača a s dramaturgiou Maroša Šlapetu.

Silný autorský rukopis mali aj nové hrané filmy. Kronika večných snílkov Rast'a Boroša premenila motívy Timraviných Ďapákovcov na magicko-realistickú metaforu stagnácie a dedičstva minulosti, *Potopa Martina Gondu* zas zachytila stratu domova a identity v kontexte výstavby vodnej nádrže Starina.

Film ako spoločenský test

Premiéru mal aj český film *Zbormajster*, ktorý však vzápätí otvoril širšiu spoločenskú diskusiu presahujúcu samotné filmové dielo. Do popredia sa dostali otázky etiky tvorby, zodpovednosti autorov a rešpektovania práv obetí, ktoré výrazne ovplyvnili recepciu filmu a jeho verejné vnímanie. *Zbormajster* sa tak stal nielen filmovou udalosťou, ale aj citlivým testom hraníc umeleckej slobody, morálnej zodpovednosti a spôsobov, akými kultúra pracuje s traumou a mocenskými nerovnosťami.

Tento rok, aspoň v jeho závere najčastejšie skloňovaný film *Otec*, patril v roku 2025 k výrazným slovenským titulom s medzinárodným presahom – zaujal na festivaloch a v odbornej kritike najmä civilným spracovaním rodičovstva, zodpovednosti a krehkosti mužskej identity na pozadí citlivej rodinnej tragédie. Napriek silnému festivalovému ohlasu sa napokon do boja o Oscara neprebojoval.

Slovensko však má v oscarovom užšom výbere dva koprodukčné animované krátke filmy: vizuálne sugestívny *Hurikán* a intímnu, emocionálne silnú výpoveď *Zomrela som v Irpini*. Oba filmy boli dostupné exkluzívne na DAFilms do 31. 12. 2025.

Krátky film *Spoved'* z aznamenal v roku 2025 výrazný medzinárodný úspech, keď získal Študentského Oscara (Student Academy Award). Ocenenie potvrdilo silu filmu, ktorý s formálnou striednosťou a bez efektov pracuje s intímnu výpoveďou, morálnym napätím a otázkou osobnej zodpovednosti. V kontexte slovenskej audiovizie išlo o dôležitý moment: nielen pre samotných tvorcov, ale aj ako signál, že mladá generácia dokáže artikulovať univerzálne témy presným, zrozumiteľným filmovým jazykom, ktorý obstoí v medzinárodnej konkurencii.

Za zmienku stojí aj premiéra krátkometrážneho dokumentárneho filmu *GOOD BOY from Slovakia* o výtvarníkovi Andrejovi Dúbravskom.

Film GOOD BOY from Slovakia. Obrazy v obraze.

Krátkometrážna dokumentárna snímka režiséra Michaela Bukovanského prináša pohľad do inšpirácií a procesov tvorby jedného z najvýraznejších výtvarníkov (nielen) svojej generácie, medzinárodne etablovaného Andreja Dúbravského, v jeho privátnom prostredí.

Film vznikol v kontexte výstavy Good Boy v olomouckej Telegraph Gallery a súčasne zasadzuje jeho tvorbu do kontextu spoločensko-politických udalostí.

Medzinárodné filmové udalosti a distribúcia

Medzinárodná distribúcia priniesla v roku 2025 viacero výrazných titulov, ktoré výrazne formovali filmový kontext. Vyberáme niektoré – Brutalista, epický príbeh vizionárskeho architekta, ktorý so šťastím prežil holokaust a ťažký reštart v novej krajine, aby sa pod ťarchou rán osudu usiloval o nesmrteľnosť, získal Strieborného leva za najlepšiu réžiu na MFF Benátky 2024. Ďalej Jedna bitka za druhou Paula Thomasa Andersona patrila k najlepšie prijatým filmom roka, Fenické sprisahanie opäť potvrdilo rozpoznateľný rukopis Wesa Andersona a Queer Luca Guadagnina – adaptácia Burroughsovej prózy – sa stal jedným z jeho najosobnejších filmov o túžbe a osamelosti. Andrea Arnold v snímke Bird znovu preukázala výnimočný cit pre sociálne prostredie a dospievanie na okraji spoločnosti, zatiaľ čo Mníchov 1972 otvoril naliehavú tému mediálnej etiky a moci živého vysielania v čase krízy. K dôležitým medzinárodným udalostiam patrila aj dokument Quisling – posledné dni, ktorý komorným portrétom kolaboranta skúmal mechanizmy viny a zodpovednosti, a dokument Riefenstahl režiséra Andresa Veuela, kriticky revidujúci fascináciu mocou, obrazom a propagandou. Temne komická Bugonia Yorgosa Lanthimosa rozvinula motívy manipulácie, viery a absurdity súčasného sveta, zatiaľ čo dokument Škola bez stien reagoval na vojnu na Ukrajine pohľadom na vzdelávanie, solidaritu a krehkosť každodennosti v čase konfliktu.

A keď sme už pri Ukrajine, tak za zmienku stojí svojím záverom najdesivejší film Veľký vlastenecký výlet. Civilným, miestami ironickým tónom reflektoval vzťah k národnej identite, pamäti a predstave „vlastenectva“. Film cez osobnú cestu a drobné situácie otváral širšie otázky toho, čo dnes znamená príslušnosť, tradícia a kolektívne seba pochopenie.

Medzi žánrovo radikálnejšie tituly patrila Sirat, „rave apokalypsa“ zasadená do marockej púšte, ktorá premenila hľadanie dieťaťa na halucinačné putovanie civilizačným kolapsom, a psychologická dráma Nebezpečné sny Michela Franca, uvedená v hlavnej súťaži Berlinale, ktorá bez moralizovania skúmala nerovnosť, moc a hranice intimitity.

Medzi chuťovky na záver nesmieme zabudnúť na Franza Agnieszky Holland. Intímny, sústredený portrét Franza Kafku sa vedome vyhýba mytologizácii aj literárnym klišé a namiesto toho ponúka presnú, civilnú štúdiu krehkosti, vnútorného napätia a existenciálnej neistoty. Holland tu s veľkou empatiou a režijnou disciplínou vytvára film, ktorý je tichý, premýšľavý a prekvapivo súčasný – Kafka ako človek, nie ako monument.

AGNIESZKA HOLLAND – Nestrať sa v preklade (PODCAST)

Rozhovor s režisérkou Agnieszkou Holland, ktorá aktuálne nakrúca film o Franzovi Kafkovi.

Čo sa podujatí týka, rok 2025 okrem stálic priniesol aj návrat projektu Tiché noci, ktorý znovu prepojil nemú kinematografiu 20. rokov so súčasnou živou hudbou a ukázal, že staré obrazy zostávajú otvorené novým čítaniam. Popri tom rezonovali aj menšie, no dôležité formáty – krátkometrážne filmy, podcasty a sprievodné diskusie, ktoré rozširovali filmový zážitok za hranice kina.

Z „filmových“ kníh vyberáme napr. nové vydanie knihy Nature moderne od Dereka Jarmana je intímny záznamom vzniku jeho legendárnej záhrady pri Prospect Cottage v Dungeness, kam sa uchýlil v posledných rokoch života. Jarman v nej spája botanické poznámky s poéziou, spomienkami a osobnými úvahami; kniha má podobu denníka i dlhého listu, v ktorom sa drsná krajina mení na priestor pre krehkú krásu, vytrvalosť a ticho. Fotografická dokumentácia Howard Sooley zachytáva postupné dozrievanie záhrady a podčiarkuje kontemplatívny tón textu. Jarmanovo dielo dnes rezonuje aj mimo knihy: Centre Pompidou v spolupráci s MK2 Bibliothèque pripravili reprezentatívnu retrospektívu jeho filmovej tvorby Derek Jarman – Nečistota a milosť, doplnenú o projekciu dokumentu Derek a diskusiu s Tildou Swinton.

Uplynulo 30 rokov od odchodu posledného punkera filmu.

plan.artovské „Stranger Things“

Jediná holka v orchestru (Netflix) – krátky dokument o kontrabasistke Orin O'Brien, prvej žene medzi stálymi členmi Newyorskej filharmónie, je zaujímavý nie heroizáciou výnimočnosti, ale tichým portrétom umeleckej disciplíny, neviditeľnej práce a vedome zvolenej pozície mimo centra pozornosti. Film ukazuje, že dejiny umenia netvoria len sólisti, ale aj tí, ktorí odmietli piedestál.

Ešte nie som, kým chcem byť (Netflix) – V januári 2025 sprístupnil Netflix dokument, ktorý prostredníctvom archívnych fotografií a osobných denníkov mapoval život a tvorbu fotografky Libuše Jarcovjácovej – od undergroundu komunistického Československa až po skúsenosť emigrácie a pádu železnej opony.

Sangre del Toro (Netflix) – esejistický dokument, ktorý vstupuje do imaginárneho labyrintu Guillermo del Toro a číta jeho tvorbu ako súvislý mytologický a kultúrny systém. Režisér Yves Montmayeur sleduje del Torovu cestu od rodnej Guadalajary až po Paríž a vracia sa k výstave jeho kabinetu kuriozít z roku 2019 ako kľúčovému momentu seba poznania. Film prepája barokovú obraznosť, fascináciu monštrum, telesnosť a smrť s mexickým kultúrnym synkretizmom a ukazuje, ako sa predkolumbovské dedičstvo stretáva s katolíckou

tradíciou v autorovej filmovej imaginácii. Výsledkom je presná, vizuálne hutná sonda do mysle tvorcu, pre ktorého je monštrum etickým aj existenciálnym zrkadlom človeka.

Bob Wilson: Život a smrť Mariny Abramović (Netflix) – d okument zachytáva prípravu inscenácie, ktorá vznikla v spolupráci režiséra Roberta Wilsona a performerky Mariny Abramović. Na priesečníku divadla, opery a vizuálneho umenia sa začína Wilsonovo prepracovanie mimoriadneho života a diela Mariny Abramovićovej, ktoré sa začína jej ťažkým detstvom v bývalej Juhoslávii a zaznamenáva jej cestu až do súčasnosti (inscenácia mala premiéru v roku 2011). Abramovićová, ktorá hrá samu seba a zároveň svoju impozantnú matku, sa pripája k hercovi Willemovi Dafoeovi a spevákovi Antonymu, ktorí predvádzajú originálnu hudbu a piesne vytvorené pre túto „kvázi operu“. „Spolupráca hudby, svetla, zvuku, textu a dizajnu je výnimočná... jednoducho nádherná.“ — The Guardian

New Yorker: Storočný časopis (Netflix) – d okumentárny film skúma históriu časopisu The New Yorker, ktorý v roku 2025 oslavuje 100. výročie. Nekompromisná žurnalistika, legendárna fikcia, vtipné komiksy. Pohľad na minulosť, súčasnosť aj budúcnosť časopisu The New Yorker. Zákulisie redakcie aj archívov, jedného z posledných tlačенých časopisov, ktoré prežili.

Kultúra+ – p latforma Otvorená Kultúra spustila streamovaciu platformu Kultúra+. Prináša audiovizuálny obsah reflektujúci skutočné udalosti a kauzy posledných rokov v slovenskej kultúre.

Dramatické a performatívne umenia

Negatívy snehu: Wetzler, Vrba, Schulman, Lux/Foto/Zdroj: Divadlo Jána Palárika v Trnave

Pamäť, svedectvo a zodpovednosť umenia

Famóznou bodkou uplynulej divadelnej sezóny bola pre nás inscenácia Negatívy snehu: Wetzler, Vrba, Schulman, Lux v réžii Dávida Pašku. Medzinárodná koprodukcia Divadla Jána Palárika v Trnave vznikla pri príležitosti 80. výročia konca druhej svetovej vojny a prostredníctvom troch paralelných príbehov otvorila otázky pamäti, svedectva a schopnosti umenia reagovať na zločiny totalitných režimov – bez páťosu, s dôrazom na presnosť a zodpovednosť výpovede.

Divadelný azyl Dávida Pašku

Režisér, dramatik Dávid Paška iba nedávno (2022) absolvoval Seminár Maxa Reinhardta vo Viedni a za tých pár sezón už stihol získať záujem divadiel, ktoré ho oslovujú na spoluprácu (a to vrátane prvej scény), kritikov aj divákov. Jeho divadelná skúsenosť je európska. Stretli sme na konci náročnej sezóny a pred ďalšou rovnako náročnou – počtom plánovaných inscenácií aj výberom tém. V našom podcaste hovorí o intenzívnej divadelnej ceste, ktorú zatiaľ prešiel, formatívnych skúsenostiach, vzťahu k textu, spôsobu, akým uvažuje o divadle ako takom, aj o témach, ktoré ho zaujímajú a spôsobu ako s nimi pracovať. Vznik tohto podcastu z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Rok bez Blaha Uhlára

Rok 2025 bol zároveň prvým celým rokom bez Blaha Uhlára, jednej z kľúčových osobností slovenského divadla druhej polovice 20. storočia. Inštitút Blaha Uhlára si jeho odkaz pripomenul uvedením prvej inscenácie TMA, ktorá nadviazala na jeho radikálne myslenie o divadle ako priestore slobody, experimentu a občianskej výpovede.

Úniky z tmy. Inštitút Blaha Uhlára uviedol prvú inscenáciu TMA

Pred rokom - 13. júla 2024 - odišiel jeden z najvýraznejších slovenských divadelných režisérov od polovice 50. rokov 20. storočia Blaha Uhlár. Zostal tu po ňom herecký súbor, ktorý sa rozhodol nielen pokračovať v jeho stopách, ale nájsť v nich aj samých seba.

Slovenské dejiny na javisku

Divadlo Pavla Országha Hviezdoslava pokračovalo v dramaturgickej línii venovanej slovenským dejinám a ich problematickým postavám inscenáciou Hitlerov prezident od Ľuby Lesnej, ktorá sa kriticky vracala k obdobiu vojnovnej Slovenskej republiky a k mechanizmu moci, kolaborácie a zodpovednosti. Zaujali nás aj The Bloody Sonnets, Noc v Istanbule a najmä prvá premiéra sezóny 2025/2026, ktorá znovu otvorila príbeh Jána Lajčiaka. Inscenácia v réžii Rastislava Balleka sa vracia k osudu vzdelaného, no prehliadaného mysliteľa, súčasníka Milana Rastislava Štefánika, ktorý odmietal riešiť spoločenské otázky „od stola“ a hľadal ich priamo v teréne. Prepojenie súčasného divadelného tvaru s opernou hudbou Ľuba Burgra v interpretácii Evy Šuškovéj vytvorilo silnú výpoveď o predsudkoch, tradíciách a napätí medzi jednotlivcom a spoločnosťou.

Nástojčivý hlas slovenského proroka z konca sveta

Ak sa oboznámime s jeho životom, tak sa nám postupne odhalia podobnosti so súčasnosťou. Slovenský vzdelanec, držiteľ dvoch doktorátov, sa začiatkom 20. storočia vracia domov. Dilemy návratu zo zahraničných štúdií rezonujú najmä v nastupujúcej generácii,

kedy dosiahnutie vzdelania na prestížnej zahraničnej univerzite doma nemusí znamenať vôbec nič. Nie každý je doma prorokom.

Občianske divadlo dnes

Medzi výrazné divadelné udalosti roku 2025 patrila aj premiéra inscenácie Pokladík, ktorá vznikla v spolupráci Divadla Aréna a Uho!_92. Uvedená bola v rámci Občianskeho cyklu Divadla Aréna, v ktorom v minulosti vznikli inscenácie Komunizmus, Kukura, Tiso, Dr. Husák či Holocaust. Pokladík pod rúškom intímneho príbehu otvára širšiu diskusiu o zneužívaní moci, digitálnej zraniteľnosti a osobnej zodpovednosti v čase, keď sa hranica medzi realitou a mediálnym obrazom stiera.

Esej o divadle, ktoré si pýta čas – a kladie otázky, ktoré sa neskončia potleskom.

Činohra, experiment a spoločenská výpoveď

Na činoherných aj alternatívnych scénach rezonovali ďalšie premiéry: Svadba Antona Pavloviča Čechova v Divadle Lab, monodráma Judáš v Mestskom divadle Žilina, tanečno-hudobný projekt Walking Songs v Divadle Aréna či inscenácie Činohry SND – od Zdravého nemocného cez Tajomstvo Santa Vittorie až po pôvodnú inscenáciu Môj milovaný nepriateľ rumunskej dramatičky a režisérky Gianiny Cărbunariu, ktorá dokumentárnu metódou reflektovala polarizáciu spoločnosti a krehkosť medziľudských vzťahov v rozdelenom svete.

Silnou metaforickou výpoveďou bola aj inscenácia Nosorožec Eugèna Ionesca v réžii Júlie Rázusovej, ktorá prostredníctvom absurdnej logiky opätovne otvorila tému konformizmu, straty hodnôt a ochoty spoločnosti podľahnúť totalitnému mysleniu.

...taká obyčajná „wonder woman“ JÚLIA RÁZUSOVÁ (PODCAST)

Rozhovor/podcast s režisérkou Júliou Rázusovou.

Slovenské národné divadlo uviedlo aj pôvodnú hru Život je pes Gertrudy S. od Terezy Trusinovej v réžii Jany Wernerovej – portrét Gertrudy Stein ako rozporupnej kultúrnej osobnosti, ktorý otváral otázky slobody, moci a osobnej zodpovednosti.

Život je pes Gertrudy S., alebo každý má svojho Fausta

Festivaly ako barometer scény

Z festivalov u nás výrazne rezonovala Bratislava v pohybe, ktorá aj v roku 2025 potvrdila svoju pozíciu jedného z kľúčových podujatí súčasného tanca. Otvorila ho inscenácia Natural Order of Things a festival uzavrela poetická, no brutálne úprimná tanečná výpoveď Bang Bang.

Natural Order of Things. Choreografia, ktorá posúva hranice tanca a telesnosti

Medzinárodný festival súčasného tanca Bratislava v pohybe otvorí renomovaná choreografická dvojica Guy Nader a Maria Campos, ktorí spolupracujú už takmer dve dekády a pôsobia ako choreografi, tvorcovia a interpreti. Ich dielo Natural Order of Things je výsledkom dlhodobého výskumu fyzikálnych princípov, detailných časopriestorových kompozícií a skupinovej dynamiky s celým tanečným ansámblom.

Z bazéna na tanečné pódia: Dominik Więcek v Bratislave

Poľský choreograf a tanečník Dominik Więcek patrí k najvýraznejším talentom mladej európskej scény. Dvakrát sa dostal do prestížneho výberu platformy Aerowaves a dnes patrí k tvorcom, ktorých diela putujú naprieč kontinentom. V Bratislave uvedie 11. októbra v Štúdiu SND inscenáciu Glory Game. O svojej ceste od plávania s monoplutvou až po európske javiská sa rozprával s Miroslavou Kovářovou, umeleckou riaditeľkou festivalu Bratislava v pohybe.

Lucinda Childs a Dance On Ensemble sú dôkazom, že zrelosť je výsadou a tanec nepozná vekové hranice

New York v 60. rokoch minulého storočia bol veľkou pulzujúcou umeleckou scénou, vrátane tej tanečnej, ktorá začala výrazne meniť svoj charakter. Jej súčasťou bola aj performerka a choreografka Lucinda Childs. V roku 1963 sa stala členkou významného Judson Dance Theater, v ktorom mala možnosť objavovať a experimentovať s vlastným tanečným štýlom. V Bratislave sa Lucinda Childs predstaví po boku Miki Orihara, výraznej interpretky známej z pôsobenia v Martha Graham Dance Company. V novej choreografii STEIN sa stretáva pohyb s textom, presnosť s fluiditou a osobná pamäť s tvorivou prítomnosťou.

Kanadský choreograf Roque: Hľadám hranicu medzi vyčerpaním a radosťou

Medzinárodný festival súčasného tanca Bratislava v pohybe uzavrie poetická a brutálne úprimná tanečná výpoveď Bang bang. Miroslava Kovářová, umelecká riaditeľka festivalu, sa rozprávala s kanadským choreografom Manuelom Roqueom.

Nesmieme nespomenúť aj 21. Novú drámu/New drama či už 34. Divadelnú Nitru ako aj 20. ročník Dotyky a spojenia.

MEMORIA je silná a krásna inscenácia

Romana Štorková Maliti o inscenácii Memoria a sekcii programu Divadelnej Nitry Dialóg (ne)možný

Medzi dôležité formáty patril aj Európsky festival pantomímy, ktorý sa po prvý raz konal v Púchove, Považskej Bystrici a Trenčíne a pripomenul odkaz Milana Sládka ako iniciátora a vizionára.

Festival Divné veci oslávil svoj 10. ročník presunom do Bratislavy, kde premenil netradičné verejné priestory na site-specific javiská. Témou bola bezmocnosť a odolnosť – otázka, ako si v nestabilnom svete zachovať vlastný hlas a hodnoty bez straty kolektívnej súdržnosti.

Medzi výrazné autorské projekty patrili aj inscenácie Dobré správy v réžii Jána Luterána, ktoré sa netradične pozerali na dejiny posledných 25 rokov cez „pozitívne momenty“, či miesto-spezifická inscenácia Ľudstvo / Mankind Petra Mazalána, uvedená v gotickej kaplnke Františkánskeho kostola v Bratislave – prepojenie stredovekých moralít s dnešnou skúsenosťou úzkosti, neistoty a potreby očisty.

Rok 2025 priniesol aj silné pohybové projekty: Lost in translation / Nájdené v preklade od súborov Odivo a Divadlo Štúdio tanca, ktoré intímne skúmali migráciu, identitu a „preklad seba samého“, či experimentálne diela v A4 – priestore pre súčasnú kultúru a na nezávislých scénach po celom Slovensku.

Edičné počiny v oblasti divadla

Za dôležitý edičný počin považujeme vydanie knihy Láska a lúčenie. Divadelné hry od Mariny Carr, ktorú v roku 2025 publikoval Divadelný ústav v Bratislave v edícii Nová dráma / New Drama. Výber textov predstavuje autorkin nezameniteľný rukopis – silné ženské postavy, generačné traumy a skúmanie pamäti, rodiny a dedičstva minulosti.

Pozornosť si zaslúži aj kniha Snaha je patrná. Docufiction o Vosto5 od Martiny Slúkovovej, ktorá ponúka autentický pohľad do zákulisia jedného z najvýraznejších českých divadelných kolektívov v čase tvorivej únavy a krízy. Text balansuje medzi dokumentom a inscenovanou realitou a stáva sa reflexiou stavu súčasného divadla – jeho limitov, ale aj schopnosti premeniť krízu na tvorivý impulz.

Vzniklo nové, krásne, divadlo – a nie v Bratislave

V roku 2025 vzniklo v Poprade nové profesionálne Divadlo Poprad so stálym hereckým súborom a vlastným divadelným zázemím. Umeleckou šéfkou sa stala Ela Lehotská a divadlo sídli v zrekonštruovanej budove bývalého kina Máj v mestskej časti Veľká. Slávnostné otvorenie sa uskutočnilo v septembri a nové divadlo má ambíciu dlhodobo rozvíjať pôvodnú tvorbu, pracovať s regionálnymi témami a vytvoriť stabilnú kultúrnu scénu v meste, ktoré doteraz profesionálne divadlo nemalo. Držíme palce!

Ocenenia

Dve ženy a „outcast“ Zweig. Rozhovor s Júliou Rázusovou

Slzy Janka Borodáča uviedli inscenáciu na motívy knihy Svet zajtrajška.

Rok 2025 v oblasti rozhlasovej tvorby potvrdil silu autorských a generačných výpovedí. Štvrté bienále Festivalu rozhlasovej hry ocenilo diela, ktoré reflektovali aktuálne spoločenské témy (identita, vzťahy, trauma, revízia klasiky) aj výrazné literárne adaptácie. Dominovala plnoformátová hra Telúrsko Mareka Kundláka, popri nej však porota zvýraznila aj krátke a študentské formáty ako priestor experimentu, kritického myslenia a nových hlasov. Rozhlasová hra sa v roku 2025 ukázala ako živé médium s jasným umeleckým a spoločenským potenciálom.

Hudba

Rok 2025 bol v hudbe a zvuku rokom pamäti, archívov, návratov aj živých stretnutí. Od veľkých koncertných mien cez festivaly až po edičné počiny a tiché, sústredené formáty sa ukázalo, že zvuk je stále jedným z najsilnejších nositeľov skúsenosti – politickej, osobnej aj kolektívnej.

Archívy, pamäť, dokument

Jedným z najvýznamnejších edičných počinov roka bola kolekcia Even the Forest Hums: Ukrainian Sonic Archives 1971 – 1996, ktorú po niekoľkých rokoch príprav vydali Light in the Attic Records v spolupráci s ukrajinským vydavateľstvom Shukai Records. Prvá komplexná zbierka ukrajinskej hudby nahranej pred a krátko po rozpade ZSSR nadobudla v kontexte vojny na Ukrajine nový význam – ako zvukový archív kultúrnej kontinuity, odporu a prežitia.

Aj les hučí: Ukrajinské zvukové archívy 1971 – 1996

Úvod pre všetkých, ktorí chcú spoznať aká hudba vznikala na Ukrajine počas turbulentných rokov 1971 až 1996.

K pamäťovým projektom patrila aj dokument *Becoming Led Zeppelin*, ktorý sa výlučne prostredníctvom hudby a výpovedí členov – po prvý raz so súhlasom kapely – vracia k formovaniu jednej z najikonickejších rockových skupín. Film pracuje s dovtedy nezverejnenými archívmi a vyhýba sa klasickému biografickému rozprávaniu.

Výrazným návratom bol aj remastrovaný záznam *Pink Floyd at Pompeii – MCMLXXII*, ktorý vyšiel 2. mája 2025 ako hudobný album aj paralelne s kinouvedením koncertného filmu.

Koncerty!

Rok 2025 priniesol aj silné koncertné momenty. Boss! Bruce Springsteen vystúpil v Prahe, Macy Gray v Bratislave, Lisa Gerrard zaznela 31. januára v Prahe.

V stovežatej sa predstavil aj americký súbor *Kneebody*, ktorý v klube Jazz Dock priniesol svoj charakteristický, ťažko uchopiteľný zvuk postavený na energetickej fúzii jazzu, rocku, elektroniky a improvizácie. Album *Reach* tu zaznel ako živý, pulzujúci materiál, potvrdzujúci výnimočné postavenie kapely na súčasnej jazzovej scéne.

V Bratislave vystúpili aj *Hooverphonic* (5. apríla v MMC) a Michal Pavlíček, ktorý 6. marca koncertne predstavil nielen novú tvorbu, ale aj návrat ku kultovej kapele *Stromboli*, vzniknutej po zákaze Pražského výběru.

Výrazným, intímnyim zážitkom bol sólový koncert Marca Ribota (22. mája), ktorý sa pre nepriaznivé počasie presunul do Rudavsky's Magic Garden. Tichý, sústredený večer otvorila zostava Szabó x Bodnárova x Nosál a vytvorila kontext pre blízke, fyzicky prítomné počúvanie.

Silný dojem zanechal aj koncert Ivy Bittovej (17. mája, Koncertné štúdio Slovenského rozhlasu), rozdelený do dvoch kontrastných častí: komorného dua s Antonínom Fajtom a európskej premiéry projektu *Iva Bittová & Chimera*, ktorý sa pohyboval na pomedzí jazzu, improvizácie a klasickej hudby.

Festivity a interdisciplinárne projekty

29. ročník festivalu *Pohoda* priniesol na Slovensko mená ako Iggy Pop, Queens of the Stone Age či Morcheeba, no silne rezonovali aj koncerty experimentálneho dua *Los Sara Fontan* a žánrovo neuchopiteľnej *Bambie Thug*.

V Žiline sa odohral výrazný interdisciplinárny projekt spájajúci hudbu, tanec a svetelný dizajn. Na jednom pódiu sa stretlo šesť hudobníkov z krajín V4, štyria skladatelia a traja taneční interpreti. Zazneli nové skladby Przemysława Schellera, Petry Šuško, Viktora Molnára a Mateja Slobodu, doplnené o svetelný dizajn Intsa Plavnieksa. Projekt patrila k najzaujímavejším príkladom spolupráce naprieč médiami.

V Bratislave na jar i v jeseni rezonovali *Konvergenzie*, zaujímavý bol aj ďalší ročník festivalu *Saxophobia* (1. – 2. februára), 4. februára v Dome Albrechtovcov vystúpili legendy klasického saxofónu Ryo Noda (Japonsko) a Philippe Portejoie (Francúzsko) v sprievode Ladislava Fančoviča a skvelý bol aj tohtoročný *Next*.

Living' Blues 2025 priniesol už 32. ročník najstaršieho slovenského bluesového festivalu. Medzi výrazné momenty patrila koncert *Leburn Maddox* (USA), ktorého surový prejav zapadol do dramaturgie festivalu postavenej na autenticite a kontinuitách bluesu.

Jazz...

Medzinárodný deň jazzu (30. apríla) sa v roku 2025 konal pod hlavičkou UNESCO v Abú Zabí. *All-Star Global Concert* viedol Herbie Hancock, umeleckým riaditeľom bol John Beasley, moderoval Jeremy Irons. Vystúpili okrem iných *Dee Dee Bridgewater*, Kurt Elling, José James, John McLaughlin, Dianne Reeves a ďalší.

V rámci Bratislavských jazzových dní vystúpil Kurt Elling – v špeciálnom projekte s *Yellowjackets*, kde spoločne reinterpretovali repertoár *Weather Report*. Elling v tom čase rozvíjal aj svoj albumový cyklus *Wildflowers Vol. 1–3*, založený na komorných spoluprákach s výraznými osobnosťami súčasného jazzu.

V roku 2025 sa jazzové ocenenia *ESPRIT* opäť stali jedným z hlavných momentov domácej jazzovej sezóny, udelené počas slávnostného ceremonálu 30. apríla v Divadle Aréna v Bratislave ako súčasť osláv Medzinárodného dňa jazzu pod záštitou UNESCO. Hlavnú cenu *Esprit* za najlepší slovenský jazzový album roka 2024 získala speváčka a skladateľka Sisa Fehér za album *Mammatus*, ktorý porota ocenila ako zvukovo originálnu výpoveď spájajúcu jazz s prvkami neo-soulu, funku a swingu. Cenu verejnosti *ESPRIT* si podľa online hlasovania odniesla kapela *DoubleBreak* za energický debut *First Step*, ktorý zaujal fanúšikov domácich jazzových scén.

Albumy a vydania

DG 307: Šepoty a výkřiky – reedícia jedného z kľúčových albumov českého undergroundu, vydaná ako 2LP s bonusmi.

Šepoty a výkřiky pořád křičí i šeptají

Když šli začátkem února 2002 DG 307 do studia nahrávat své třetí studiové album Šepoty a výkřiky, měli toho za sebou skutečně hodně – a rozhodně nebude ke škodě si ten maelström letmo připomenut. Kapelu založili v roce 1974, jak vzpomíná Pavel Zajíček, bylo to docela prozaické, v hospodě v Klukovicích: „Jednou jsme tam seděli a s Mejlou jsme se tak bavili a já říkám: nemohli bychom něco udělat spolu? A von se během toho šílenýho pití pohádal s klukama – byla v tom taková hádavá hravost –, a tak jsme vytvořili takovou enklávu a Mejla šel za klukama a říká jim, že končí s Plastikama a že zakládá kapelu se mnou – aniž by mě příliš znal –, a v průběhu toho dne nebo noci jsme vytvořili DG 307 tým, že mně vypad nějak recept od psychiatra, kde byla diagnóza 307. A tak jsem Mejlovi – kterej má mimořádnou citlivost na psaný věci, aniž by sám psal – dal pár textů, který pak zhudebnil. A tím to vlastně začlo.“

Vyšiel nový Longital – Krajina beží dolu vlastným brehom – návrat dua k pokojnej, kontemplatívnej hudobnej krajine.

Krajina LONGITAL

Longital – opäť ako duo – vytvára vo svojej novinke pokojnú hudobnú krajinu. Album Krajina beží dolu vlastným brehom je, ako sa píše na stránke vydavateľstva, poetickou cestou vnútornou krajinou človeka i vonkajšou krajinou sveta.

Album Witness od Kronos Quartet & Mary Kouyoumdjian prepája hudbu s orálnou históriou a pripomína arménsku genocídu aj libanonskú občiansku vojnu. Ide o citlivú koláž pamäti, traumy a prežitia.

EP Covers od Lykke Li ponúka minimalistické reinterpretácie piesní Stand By Me, Into My Arms a Love Hurts – návrat k piesni ako čistej nositeľke emócie.

Nine Inch Nails absolvovali európske turné, ktoré sa symbolicky prepajilo s výstavou David Lynch: Up in Flames v pražskom DOX-e, opäť potvrdzujúc silný dialóg zvuku a obrazu.

The Cure vydali remixový album Mixes of a Lost World, zostavený Robertom Smithom z nevyžiadaných reinterpretácií skladieb z albumu Songs of a Lost World.

Legendárny album Agharta (Miles Davis, 1975) vyšiel v roku 2025 v limitovanej 50. výročnej edícii – 2000 číslovaných kusov ako pocta elektrickému obdobiu jazz-rockovej fúzie.

Edičné počiny

Alessandro Portelli: Bob Dylan a jeho apokalyptický déšť – kniha, ktorá číta pieseň A Hard Rain's A-Gonna Fall ako uzol pamäti, protestu a ústnej tradície.

Enzo Restagno: Arvo Pärt – čas čakania – rozsiahla publikácia venovaná estónskemu skladateľovi pri príležitosti jeho 90. narodenín, postavená na rozhovoroch, esejach a reflexii hudby ako vnútorného postoja.

(Ne)svätý minimalista Pärt

Estónsky skladateľ Arvo Pärt oslávil v roku 2025 svoje deväťdesiate narodeniny. Stále patrí k najuvádzanejším žijúcim autorom na svete. V našom podcaste sa o Pärtovej tvorbe, jej premenách a zážitku z jej počúvania rozprávame so skladateľom Petrom Zagarom, a to v kontexte knihy Arvo Pärt: čas čakania. Peter nielen inicioval vznik knihy, ale aktívne na nej spolupracoval ako autor prekladu i jednej z esejí. Kniha vyšla vo vydavateľstve Modrý Peter a ponúka rozsiahly rozhovor talianskeho muzikológa Enza Restagna so skladateľom a jeho manželkou, dopĺňajú ho ešte eseje od Daniela Pastirčáka a Víta Zouhara. Peter Zagar rozpráva tak o hudobnej ceste Arva Pärta, nepostihnuteľnosti a výnimočnosti jeho diela, ale tiež o svojom vzťahu k Pärtovej tvorbe a jej vplyve na vlastnú tvorbu, ktorou oslovil aj samotného skladateľa. Vznik tohto podcastu z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Bonus: filmový presah (Springsteen/Nebraska)

Film Springsteen: Vyved' ma z ničoty sa vracia k momentu, keď Bruce Springsteen nahrával album Nebraska – surovú, intímnu nahrávku vzniknutú v roku 1982 na štvorstopovom magnetofóne v jeho spálni v New Jersey. Hoci kritiky filmu zostávajú skôr zdržanlivé, pre fanúšikov Bossa ide o lákavý ponor do obdobia, keď stál na prahu svetovej slávy a zároveň zápasil s tlakom úspechu, pochybnosťami i vlastnou minulosťou.

Vizuálne umenie, fotografia, architektúra a dizajn

Zuzana Pustaiová. Zavážanie paliva (September 2022), 2022. Zo série Safety Report (2020-súčasnosť)

Rok 2025 bol v oblasti vizuálneho umenia a architektúry výrazne formovaný napätím medzi inštitúciami a občianskou iniciatívou, medzi pamäťou a krízou prítomnosti, medzi veľkými výstavnými projektmi a nenápadnými, no dôležitými zásahmi do verejného priestoru. Mnohé z udalostí, ktoré vyberáme, presahovali rámec samotného vystavovania – stáli sa gestom, výpoveďou, niekedy aj formou odporu.

Verejný priestor, protest a občianske gesto

Jednou z najviditeľnejších občianskych iniciatív roka bola Slobodná národná galéria, ktorú pripravila iniciatíva Umenie nebude ticho!. Od soboty 7. júna sa Námestie Karola Vaculíka premenilo na pulzujúce centrum umeleckého protestu, kreatívneho happeningu a dočasnej „alternatívnej“ galérie. Projekt reagoval na aktuálnu situáciu v kultúrnych inštitúciách a ukázal, že umenie si dokáže nájsť priestor aj mimo oficiálnych štruktúr – priamo v meste a medzi ľuďmi.

Medzi výrazné udalosti vizuálneho umenia v roku 2025 patril aj bojkot Bienále ilustrácií Bratislava (BIB), iniciovaný časťou slovenskej a českej ilustrátorskej scény pod heslom We Love BIB | We Boycott BIB'25. Protest reagoval na dlhodobé výhrady voči fungovaniu BIBIANA, najmä na netransparentnosť rozhodovacích procesov a ohrozenie odbornej úrovne podujatia. Iniciatíva zdôrazňovala snahu obnoviť dôveryhodnosť a profesionálnu integritu BIB ako medzinárodnej platformy ilustrácie, nie jej zrušenie.

Slovenské umelkyne v medzinárodných oceneniach

Za jednu z kľúčových udalostí roka 2025 považujeme 56. ročník festivalu Les Rencontres d'Arles, na ktorom bola po prvý raz v histórii súborne prezentovaná slovenská fotografia. Výrazným úspechom bola samostatná výstava Zuzany Pustaiovej – Safety Report, zaradená do prestížnej sekcie Discovery Award. Autorka získala hneď dve nominácie: medzi finalistov Discovery Award a zároveň na cenu Prix de la Photo Madame Figaro – Arles 2025. Projekt reaguje na krízu pojmu pravdy v súčasnom svete a prepája ju s osobnou skúsenosťou života v blízkosti jadrového zariadenia.

Zuzana Pustaiová. Slovenská fotografia po prvýkrát v Arles

Komu môžeme dôverovať? Fotografa Zuzana Pustaiová hľadá odpoveď v projekte Safety Report

Vizuálna umelkyňa Lucia Tallová bola v roku 2025 vyhlásená za Artist of the Year 2026 v rámci medzinárodného programu Deutsche Bank. Ocenenie potvrdilo jej dlhodobu konzistentnú prácu s pamäťou, archívom a fragmentom ako nositeľmi osobnej aj kolektívnej skúsenosti. V slovenskom kontexte ide o mimoriadne dôležitý moment: nielen ako individuálny úspech, ale aj ako jasný signál, že súčasné slovenské umenie je čitateľné a relevantné v globálnom odbornom prostredí.

V Galérii Jána Koniarka (GJK) v Trnave prebieha od decembra 2025 až do marca 2026 Laureátska výstava Ceny Oskára Čepana 2025, ktorá predstavuje nové diela laureátov Nikoly Balberčákovej, Rachel Jutky a Ľuboša Kotlára v kurátorskej koncepcii Miroslavy Urbanovej. Výstava v Koppelovej vile ukazuje rozsiahle diela reagujúce na digitálny svet, emócie a hľadanie komunity, pričom samotné ocenenie je významnou udalosťou v slovenskom vizuálnom umení.

Výstavy reagujúce na krízu, pamäť a pretlak súčasnosti

Medzi najsilnejšie výstavné projekty roka patrila veľká skupinová výstava POHROMA – Základné bezpečnostné opatrenia v ruinách, ktorú pripravilo združenie Vox Loci v nepoužívanom mestskom dome na Ventúrskej 4. Štyridsaťpäť autorov a autoriek rôznych generácií tu reagovalo na permanentný pocit ohrozenia, technologický pretlak a vizuálne zahltenie dneška. Výstava neponúkala jednoznačné odpovede, skôr vytvárala priestor pre znepokojujúce otázky.

V podobnej línii sa niesla aj výstava Každý deň sa dejú rovnaké veci autorov Jána Bátorka a Michala Šumichrasta v Ateliéri XIII, ktorá prostredníctvom fiktívneho „nahliadania do budúcnosti“ reflektovala úzkosť, opakovanie a magické myslenie ako symptómy spoločenskej atmosféry.

Výstava Kolektivizácia budúcnosti v Kaštieli Moravany nad Váhom (28. jún – 21. september 2025), kurátorsky pripravená Omarom Mirzom, pracovala s pojmom kolektívnej katarzie prostredníctvom súčasného umenia reagujúceho na pamäť miesta. V dialógu so zbierkami kaštieľa predstavila diela a iné exponáty zo zbierky kaštieľa, ktoré sú z obdobia socialistického realizmu a spred roku 1989a doteraz neboli prezentované a súčasní umelci a umelkyne na ne reagovali.

Výstava Plody sváru v SNG príkladoch bohatej kultúrnej výmeny predstavila zaujímavý, no zároveň dramatický príbeh uhorsko-osmanských vzťahov v 16. a 17. storočí. Priblížila obdobie osmanskej expanzie v Uhorsku a tiež vzájomné vplyvy – špeciálne presahy osmanskej hmotnej kultúry do stredoeurópskeho umenia.

Galérie a výrazné autorské prezentácie

White & Weiss Gallery v Bratislave patrila aj v roku 2025 k najkonzistentnejším výstavným priestorom. Mimoriadne silným momentom bola samostatná výstava Silvie Krivošíkovej – Čakanie na zázrak, ktorá zachytila výrazný autorský posun od introspektívnych autoportrétov k figurálnym a skupinovým scénam. Tlmené farebné spektrum, nočné motívy a kontrasty svetla a tmy vytvárali napätú,

melancholickú atmosféru. Kurátorom výstavy bol Michal Stolárik.

Okrem nej galéria uviedla aj výstavy Martin Gerboc: Rozprávka so šťastným koncom a Beauty and the Beast (Šárka Koudelová, Magdaléna Roztočilová, Dana Sahánková).

V Galérii mesta Bratislava rezonovali najmä projekty Natálie Trejbalovej – Never Ground, výstava Sedimenty sveta a monografická prezentácia Kvet Nguy n: Kým voda nezmyje breh.

Galéria Zichy predstavila samostatnú výstavu Márie Čorejovej – Kresby... a obsahy.

Regióny a dlhodobé výskumy

Vo Východoslovenskej galérii v Košiciach patrila k najdôležitejším udalostiam výstava Elixír, prvá komplexná prezentácia spoločnej tvorby Dávida Demjanoviča a Jarmily Mitríkovej v tomto meste. Nová stála expozícia Východoslovenskej galérie v Botanická záhrada **UPJŠ** v Košiciach otvorila v roku 2025 dlhodobo zanedbávanú tému vzťahu umenia, prírody a verejného priestoru. Projekt Východoslovenská galéria rozšíril pôsobenie galérie mimo jej budov a vytvoril trvalú expozíciu situovanú v živom, premenlivom prostredí botanickej záhrady. V slovenskom kontexte ide o výnimočný inštitucionálny krok: systematický, neokázalý a dlhodobo udržateľný model prezentácie umenia, ktorý presahuje sezónnosť výstav a redefinuje pojem galérie ako otvoreného verejného priestoru.

Galéria Jána Koniarka v Trnave uviedla výstavu 9000 km: Japonské inšpirácie v slovenskom umení, ktorá mapovala rôzne podoby recepcie japonskej estetiky, filozofie a popkultúry v slovenskom umení.

V Novej synagóge v Žiline bola uvedená výstava Andrása Cséfalvaya – Fundamentálna mýtopoézia, prepájajúca mytologické obrazy s vedeckým jazykom a otázkami antropocentrizmu.

Pamäť, dejiny a inštitúcie

Dom Vanek v roku 2025 ožil ako kultúrny priestor v Bratislave. Na adrese Hlavná 25 sa koncom novembra 2025 otvorila skupinová výstava Láska – kurátorský projekt Zuzany Bodnárovej a Svätopluka Mikytu, ktorý do rodinného domu sochára Imricha Vaneka pozval osem umelkyní a umelcov a prepojil historický génia loci s aktuálnou tvorbou; výstava potrvá do 11. januára 2026. Okrem toho Dom Vanek hostil aj open-studio a prezentácie grafik rezidentky Simony Janišovej (20. 12. 2025) ako súčasť sezóny podujatí, ktorá premieňa túto adresu z pamiatky na živú platformu pre súčasné umenie. Priestory sa tak stávajú aktívnym miestom dialógu medzi dedičstvom Vanekovej práce a prácami novej generácie.

Výstava Múzeum hodnôt. Obrazová správa o Slovensku v Stredoslovenskej galérii, kurátorsky pripravená Alexandrou Kusou, patrila v roku 2025 k mimoriadne presným a koncepcie silným výstavným projektom. Prostredníctvom výberu diel moderného a súčasného umenia čítala hodnotové konflikty, historické zlomy aj symbolické vrstvy slovenskej spoločnosti bez didaktiky a bez moralizovania. Rozsahom, odbornou autoritou aj interpretačnou ambíciou išlo o výstavu, ktorá svojím formátom a významom by prirodzene patrila do SNG...

Slovenské národné múzeum – Historické múzeum v spolupráci s Ústavom pamäti národa pripravilo výstavu Ne/spútání 89, venovanú 35. výročiu Nežnej revolúcie.

Alternatívne priestory a interdisciplinárne projekty

Projekt Dia Kinets v A4 – priestore súčasnej kultúry, iniciovaný kurátorkou Evou Holts, pracoval s nájdenými sovietskymi diafilmami ukrajinských umelkyní a umelcov, ktorých pôvodná propagandistická funkcia sa vo vojnovom kontexte premenila na médium pamäti a traumy.

Umenie mimo inštitúcií: mikrogéria a živé formáty

Projekt PNS výtvarníka Stana Masára premenil historické stánky bývalej siete PNS na živé mikrogérie vo verejnom priestore. Projekt bol najprv predstavený v Žiline (Stanica Žilina-Záriečie a Nová synagóga). Následne v Bratislave dva stánky – na Železnej studničke a na Riviére v ystavovali autorky a autori naprieč generáciami, medzi nimi Katarína Balúnová, Gabriela Birošová (Instantná poézia), Ladislav Čarný, Peter Kalmus, Martin Piaček, Rudolf Sikora, Ivana Šáteková či Martin Šútovec. Na Riviére v Bratislave bola vedľa PNS-ky znovuotvorená v kontajneri Galéria Space. Projekt patril k najpresvedčivejším príkladom toho, ako možno súčasné umenie prirodzene integrovať do každodenného pohybu mesta.

Dizajn a architektúra

Výstava dizajn.sk, otvorená v roku 2025 v Slovenskom múzeu dizajnu, predstavuje druhú historickú expozíciu slovenského dizajnu. Prostredníctvom ikonických diel, prototypov a návrhov mapuje vývoj dizajnu na Slovensku v širších spoločenských a kultúrnych súvislostiach. Expozícia je koncipovaná ako dlhodobý projekt a verejnosti bude prístupná až do konca roka 2026.

Národná cena za dizajn 2025, ktorú udeľuje Slovenské centrum dizajnu, bola 21. októbra 2025 odovzdaná formou slávnostného ceremoniálu a výnimočne nebola sprevádzaná výstavou, ktorá bola v iných ročníkoch štandardom. Tento rok sa súťaž sústredila na produktový dizajn; medzi ocenenými boli Jana Vaterková (hlavná cena – móda a módne doplnky), Tomáš Kráľ / Javorina (šport a voľný čas – Sana Gym) a Adam Janečka & Juraj Horňák (domov a verejný priestor – MOKU posteľ). Absencia výstavného formátu zvýraznila samotný akt ocenenia a odborné hodnotenie dizajnu ako profesie, nie jeho expozičnú reprezentáciu.

CEZAAR 2025 potvrdil architektúru ako verejnú tému: ročník zviditeľnil kvalitné realizácie naprieč Slovenskom a otvoril diskusiu o zodpovednosti architektúry voči prostrediu, mestu a každodennému životu. Ocenenia opäť fungovali ako odborný kompas – menej o geste, viac o dlhodobej udržateľnosti, mierke a kultivovaní verejného priestoru.

Príroda, pamäť a osobné univerzá

Významným miestom na mape súčasného umenia zostáva aj Rudavsky's Magic Garden – múzeum, galéria a kultúrny priestor venovaný dielu Andreja a Márie Rudavských. V rozľahlej záhrade a vnútornej galérii je verejnosti sprístupnených viac než 300 diel, vrátane prác Ondreja Rudavského a šperkov Jacqueline Rudavsky.

Ondrej Rudavský: V každom z nás je kreatívna energia

Rudavsky's Magic Garden stále dýcha slobodou

Rezidenčný program v Poriadí na Myjave, ktorý organizujú Miloš Kopták a Mária Rojko, patril v roku 2025 k nenápadným, no dôležitým formám regionálne ukotvenej súčasnej tvorby. Umelecké pobyty pracovali s miestnym prostredím, komunitou a pomalým tempom práce mimo inštitucionálnych centier. Rezidencia potvrdila význam Myjavy ako priestoru pre sústredenú tvorbu, experiment a dialóg medzi súčasným umením a vidieckym kontextom – bez ambície spektaklu, zato s dôrazom na proces a zdieľanie.

Fotografia, archív a dejiny obrazu

35. Mesiac fotografie potvrdil v roku 2025 svoju pozíciu jednej z kľúčových fotografických platforiem v stredoeurópskom priestore. Jubilejný ročník pracoval s témami pamäti, archívu, identity a spoločenských zlomov, pričom prepájal historické projekty so súčasnou autorskou výpoveďou a citlivo reagoval na aktuálne geopolitické a kultúrne napätia. Festival sa opäť rozvinul do viacerých výstavných priestorov a ponúkol sústredený, neokázalý pohľad na fotografiu ako médium dokumentu aj kritickej reflexie. Vyberáme napríklad výstavu:

Lola Garrido: „Verím, že fotografia má moc rozprávať príbehy naprieč storočím.“

35. Mesiac fotografie na výstave Oči, ktoré boli storočím prináša 90 fotografií od 64 autorov a autoriek zo zbierky LOLY GARRIDO. Výber diel tu neprekračuje len tradičnú chronológiu, ale zdôrazňuje emocionálny zážitok, sprostredkovaný fotografiami. Výstava (a celá zbierka) je jedinečným pohľadom významnej španielskej zberateľky na históriu fotografického umenia.

Medzi dôležité fotografické projekty patrila aj výstava Genearcheohistoriografia, ktorá prepája dokumentárnu a konceptuálnu fotografiu Leny Jakubčákovej a Márie Piatrikovej a vracia sa k prostrediu jáchymovských uránových baní.

Lena Jakubčáková, Mária Piatriková: Genearcheohistoriografia

Výstava Zlatá éra filmového plagátu pripomenula vizuálnu kultúru československého filmu.

Zlatá éra československého filmového plagátu

Politické uvoľnenie na začiatku 60. rokov minulého storočia prinieslo novú energiu aj do umenia. Novovlnné tendencie vo filme komunikovali i filmové plagáty, ich účelom nebolo predávať, plagát bol povýšený na umelecké dielo. Začala sa zlatá éra československého filmového plagátu, odrážali sa v ňom súdobé výtvarné trendy a filmové plagáty už neinterpretovali dej, ale emóciu a to s využitím skratky, metafor, symbolov.

Ekologické a materiálové témy

Výstavný projekt Re-(t)exHile autorského kolektívu Martinka Bobrikova, Oscar de Carmen a María Alejandra Gatti v Synagóge – Centre súčasného umenia reflektoval textilný odpad, ekologickú krízu a globálnu nerovnosť. Pracoval s textilom ako médium aj témou a kriticky pomenúval environmentálne a sociálne dôsledky globálneho textilného priemyslu.

Textil ako médium spolupráce a pamäti

Medzinárodný umelecký projekt re-(t)exHile v priestoroch trnavskej Synagógy – Centra súčasného umenia otvára otázku, čo sa deje s našim oblečením keď už ho prestaneme nosiť. Autorský kolektív v zložení Martinka Bobrikova (Slovensko), Oscar de Carmen

(Španielsko) a María Alejandra Gatti (Argentína) prináša do Galérie Jána Koniarka výstavu, ktorá sa sústreďuje na problematiku textilného odpadu, environmentálnu krízu a globálne nerovnosti spojené s módnym priemyslom.

Edičné počiny

V roku 2025 vyšli dve mimoriadne dôležité publikácie venované Vladimírovi Boudníkovi. Kniha Tvár na zdi dokumentuje dva rovnomenne výstavné projekty a predstavuje Boudníka ako radikálne slobodného experimentátora. Bibliofília Básne po prvý raz sprístupňuje jeho doposiaľ nepublikované básne z rokov 1943 – 1944, napísané počas totálneho nasadenia v nacistickom Nemecku, ponechané v pôvodnom autorskom znení.

Významný český grafik bol i svojrázny mysliteľ. Celý svoj život zasvätil umeniu.

Deti a mládež

Rok 2025 ukázal, že kultúra pre deti a mladých ľudí nie je „vedľajšou“ disciplínou, ale plnohodnotným priestorom pre citlivé, formálne ambiciózne a spoločensky naliehavé diela. Od ilustrácie a výstavných projektov cez divadlo až po film sa témy pamäti, emócií, identity a dospievania spracúvali s rešpektom k mladému publiku – bez zjednodušovania a bez patronizovania.

Ilustrácia, výstavy a vizuálna kultúra

V roku 2025 bol v Českom Krumlove otvorený Palác ilustrace – galéria venovaná detskej knižnej ilustrácii. Slávnostné otvorenie sa uskutočnilo 28. júna 2025 v zámockej Mincovni pod záštitou prvej dámy Evy Pavlovej, pre verejnosť bol priestor sprístupnený od 1. júla. Na viac než 700 m² ponúka reprezentatívny výber zo zbierky vydavateľa a zberateľa Otakara Božejovského, mapujúci európsku ilustráciu druhej polovice 20. storočia až po súčasnosť. Vstup pre deti je bezplatný a projekt je koncipovaný ako dlhodobý – s ambíciou systematicky pracovať s ilustráciou ako samostatným umeleckým médiom.

V Bratislave pokračovala galéria TOTO! je galéria vo svojej práci s ilustráciou a vizuálnym myslením detí aj mladých ľudí. Výstava Vladimír Král: Bol raz jeden Král ponúkla návrat k výraznej osobnosti českej ilustrácie, zatiaľ čo projekt ANALOG_NOT_FOUND mapoval digitálnu ilustráciu od jej priekopníkov po súčasné prístupy. Výstava prepájala diela autorov ako Daniel Fischer, Vladimír Havrilla či Jozef Jankovič s tvorbou takmer šesťdesiatich aktívnych ilustrátoriek a ilustrátorov pracujúcich v digitálnom prostredí – od kníh cez webtoony až po vizuálne formáty sociálnych sietí. Výsledkom bol plastický obraz meniaceho sa „biotopu“ ilustrácie.

Divadlo pre deti a dospievajúcich

Divadelná tvorba pre deti a mládež bola v roku 2025 mimoriadne pestrá. Medzi výrazné mená patrili Morgonrock, Nevadivadlo a Odivo, ktoré pokračovalo v rozvíjaní vizuálneho a pohybového divadla aj v projekte Kozmos.

V Divadle LAB mala 31. januára premiéru inscenácia Hanna Januszewska: Tigrík Petřík (od 5 rokov), ktorá pracovala s rozprávkovou metaforou a hrovou scénografiou. Divadlo Malá scéna STU uviedlo 12. februára premiéru inscenácie Starec a more, prinášajúcej literárnu klasiku do súčasného divadelného jazyka prístupného mladému publiku.

Silným titulom bola inscenácia Hej, Pookie! – Emocionálna výchova v Divadle J. G. Tajovského vo Zvolene, ktorá originálne prepojila jazyk gamingu s divadlom ako bezpečným priestorom na skúšanie životných situácií. V réžii Alžbety Vrzguly sa tu stretla metafora „first-person adventúry“ s témami emócií, vzťahov a zodpovednosti, pričom inscenácia citlivo prepájala generácie a skúsenosti.

Pamäť, história a dospievanie

Výrazným bodom sezóny bola inscenácia Negatívny snehu: Wetzler, Vrba, Schulman, Lux, ktorá mala v roku 2025 premiéru v Divadle Jána Palárika v Trnave. Viac sme ju spomínali vyššie.

Mestské divadlo Žilina sa derniérou rozlúčilo s autorskou inscenáciou Manifest, ktorá pracovala s autentickými textami, denníkmi a výskumami študentov a študentiek. Inscenácia sa sústredila na osamelosť, potrebu spolupatričnosti a riziká radikalizácie dospievajúcich mladých ľudí a ukázala, že divadlo môže byť miestom reflexie aj prevencie.

Divadlo Aréna uviedlo rodinnú inscenáciu Panna z Čierneho mora – fantazijný príbeh o morskej panne, láske a nebezpečnom speve. Veľkolepý tvar spájal bábký, humor, oheň a romantiku a oslovil deti aj dospelých; autorom a režisérom je Gejza Dezorz.

Divadlo Ludus prinieslo inscenáciu Nox et solitudo, v ktorej Rastislav Ballek vychádzal z básnickej zbierky Ivana Kraska. Symbolistická féria pracovala s poéziou ako so živým materiálom a pripomenula, že čítanková literatúra je otvorený priestor transformácie a otázok – aj pre mladých divákov.

Film a vzdelávacie formáty

Projekt CINEDU Kids v Novom Meste nad Váhom ponúkol deťom výber kvalitných filmových titulov – od fínskej snímky Princezná Pikkiriikki, cez animovaný film Ahoj, Frida!, až po silný príbeh Pod sopkou, sprostredkujúci skúsenosť vojny z pohľadu tínedžerky. Na túto líniu nadviazalo CINEDU Teens v Bratislave, ktoré prostredníctvom filmov ako dokument Hacking Hate či nórska snímka Dancing Queen v Hollywoode otváralo témy identity, manipulácie a dospievania.

Obe platformy potvrdili, že film môže byť pre mladých ľudí nielen zábavou, ale aj citlivým nástrojom na porozumenie svetu a seba samým.

V roku 2025 sa v rámci súťaže Dramaticky mladí vyhlásili výsledky 16. ročníka v Bábkovom divadle na Rázcestí v Banskej Bystrici. Absolútnou víťazkou sa stala Alica Madorrán Fortuño s dramatickým textom Moja cEsTA, ktorý kladie zásadné otázky o slobode, zrade a hľadaní osobnej i vonkajšej slobody. Druhé miesto patrilo Jelene Jankovičovej (Voľby) a kolektívu Karolína Kubánková, Viktória Stehlíková, Romana Hromcová (Lottie story.uviazla v knižnici), tretie obsadila Marianna Ibrahimí (Ticho po texte). Porota zároveň udelila špeciálne ceny Kataríne Poláčikovej (Poľný kvet) a Zuzane Pavlíkovej (Tam kde ich nikto nečaká).

Detská kniha roka

Po stopách poézie pre deti je kniha, ktorá citlivo prepája slovo a obraz a vedie deti k čítaniu poézie s porozumením. Nenápadnou, ale premyslenou formou v nich prebúdzajú vzťah k básnickému jazyku a jeho významovým vrstvám. Ako upozorňuje pedagogička Markéta Andričíková, ide o „dôkladne premyslenú antológiu toho najlepšieho zo súčasnej slovenskej poézie pre deti“, ktorá má potenciál stať sa nielen čitateľským sprievodcom, ale aj metodickou oporou pri práci s poéziou.

Kniha roka gymnazistov

V 9. ročníku Ceny René – literárnej ceny gymnazistov a stredoškôľakov, ktorú každoročne rozhodujú mladí čitatelia, sa stal laureátom Víťo Staviarsky s novelou Motýľovci. Študenti ocenili jej tajomný príbeh z východného Slovenska pre komplexnosť postáv, vzťahové prepracovanie a priestor, ktorý ponecháva čitateľovi pri interpretácii. Do finálovej päťky nominovaných diel, ktoré od mája čítali zástupcovia 18 stredných škôl, patrili aj Martin Hlavatý – Páv, Kripel & Predseda, Mária Kopcsay – Dedo Lužko, Vanda Rozenbergová – Mágovia vedú viac a Alexandra Salmela – 56, či? ; na školských besedách o nich diskutovalo približne 610 študentov.

Opäť raz keď bude Slovensko v dobrej kultúrnej kondícii, inšpirujeme sa...

Organizácia Booker Prize Foundation oznámila tento rok vznik Children's Booker Prize, prvého samostatného ocenenia zameraného na detskú beletriu pre čitateľov vo veku 8 – 12 rokov. Cena sa bude udeľovať od roku 2027 (prihlášky sa otvoria na jar 2026), víťazná kniha získa 50 000 libier a porotu budú tvoriť dospelí aj detskí členovia; inauguračným predsedom je Frank Cottrell-Boyce. Projekt reaguje na pokles čítania medzi deťmi a popri samotnom ocenení ráta aj s masívnou čitateľskou distribúciou – tisíce výtlačkov kníh budú darované deťom po celom Spojenom kráľovstve v spolupráci s partnerskými organizáciami. Nová cena tak rozširuje „rodinu“ Bookerových ocenení a posilňuje medzinárodné uznanie detskej literatúry ako plnohodnotnej umeleckej formy.

Z blízkeho alebo dostupného zahraničia

Rok 2025 sme v okolí vnímali ako mimoriadne hustý na výstavy, inscenácie a projekty, ktoré prepájali vizuálne umenie, hudbu, pamäť a politickú citlivosť. Zaujali nás veľké mená aj „menšie“ kurátorské gestá – a najmä situácie, keď sa výstava prirodzene menila na performatívny alebo spoločenský priestor.

Česko

V roku 2025 priniesla Alšova jihočeská galérie na zámku Hluboká prvú samostatnú výstavu Márie Bartuszovej v Českej republike. Projekt Malé prázdno plné malého nekonečného vesmíru predstavil kľúčové polohy jej tvorby – od drobných sadrových plastík a ich kovových odliatkov až po rozmerné reliéfy a objekty, z ktorých niektoré mali premiéru práve na tejto výstave. Tematicky členená expozícia nadviazala na Bartuszovej košíckú výstavu z roku 1988 a zvýraznila jej ekofuturistické uvažovanie o vzťahu hmoty, prázdna a rastu – napätie medzi vznikom a konečnosťou, ktoré sa v 80. rokoch pretavilo do krehkých bioforiem a biotvarov.

Dňa 19. júna pražský DOX otvoril výstavu David Lynch – Up in Flames:

V plameňoch (Davida Lyncha) s Ottom M. Urbanom

V pražskom Centre súčasného umenia DOX sa teraz môžete ponoriť do znepokojujúcich, snových svetov Davida Lyncha na výstave Up in Flames, rozsiahlej prezentácii výtvarného diela umelca, ktorého preslávili filmy, no aj v nich vždy myslel viac ako maliar. Kurátorom výstavy je Otto M. Urban, s ktorým sme si po jej prehliadke sadli na dvor (na pamiatku Lyncha aj s kávou a cigaretou), pod vzducholod' Gulliver, a hovorili sme nielen o koncepte výstavy, ktorá ponúka medzi asi 400 dielami aj okolo 60 doteraz nikdy nevystavených Lynchových prác, ale aj o inšpiráciách, solitérstve, prepájaní výtvarného umenia, filmu a hudby, technikách, ktorými Lynch komunikoval svoje obľúbené témy, vracajúcich sa motívoch, aj o spôsobe, ako nielen čítať, ale najmä vnímať Lynchove diela – pretože, ako sám

hovoril, nie je to o hľadaní skrytých významov, ale o prijatí sily emocionálneho a zmyslového zážitku. Vznik tohto podcastu z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

V dialógu s výstavou David Lynch: Up in Flames uviedol súbor Farma v jaskyni večerné site-specific predstavenie All Is Good in Heaven v Centre súčasného umenia DOX. Po zatváracíj dobe sa galéria menila na živý panoptikálny svet surreálnych postáv, v ktorom sa návštevníci pohybovali v bezprostrednej blízkosti performerov a zažívali „performance na telo“. Inscenácia pod vedením Viliama Dočolomanského, s hudbou skladateľa Marcela Bárta, pracovala s lynchovskou imagináciou, absurditou, túžbou a znepokojivou hravosťou priamo v priestoroch výstavy.

Iclanok 5528

Výstava Rozbitý svět predstavila neskorú tvorbu Joel-Petera Witkina, jednej z kľúčových osobností, ktoré už viac než päť desaťročí posúvajú fotografiu smerom k výtvarnému umeniu. Výber prác z rokov 2010 – 2025 ukázal syntézu jeho dlhodobého prístupu: inscenované obrazy na hrane fotografie a maľby, dôslednú prácu s materiálom tlače a vedomé narúšanie kompozície. Dôležitou súčasťou výstavy boli aj kresby – intímne partitúry fotografií – ktoré ešte viac zvýraznili jeho disciplinovanú metódu.

Joel-Peter WITKIN: fotograf smrteľných tiel a transcendentna

V Centre súčasného umenia DOX aktuálne v opulentných predstaveniach vybuchuje vibrujúca vizualita dvoch ikonických vizionárov s temna: režiséra Davida Lyncha, majstra filmového sna a desov, a fotografa Joela-Petra Witkina, fotografa smrteľných tiel a transcendentna. Ich apokalyptické sily premenili DOX na niekoľko mesiacov na katedrálu rozkladnej krásy a tichého hluku. Joel-Peter Witkin, fotograf, ktorý vie o smrti viac ako o živote, svoju výstavu Rozbitý svet otvoril osobne. Kurátorom tohto temného cirkusu je Otto M. Urban.

V roku 2025 sa v Kunsthalle Praha uskutočnila výstava Anna-Eva Bergman & Hans Hartung: A nic nás nerozdělí, ktorá priniesla nový pohľad na jeden z najvýnimočnejších umeleckých párov 20. storočia. Na viac než 300 dielach – od zásadných malieb cez vzácne skice, fotografie a artefakty z ateliérov až po osobné predmety – výstava sledovala desaťročia trvajúci umelecký dialóg formovaný odlúčením, opätovným stretnutím a trvalou tvorivou blízkosťou.

Anna-Eva Bergmanová & Hans Hartung: navždy spolu

Až do 13. júna je v pražskej Kunsthalle otvorená výstava s všeľkajúcim názvom: A nic nás nerozdělí, pričom oním šťastným párom jsou životní i umělečtí partneři, německý malíř a grafik Hans Hartung (1904-1989) a malířka Anna-Eva Bergmanová (1909-1987), pocházející z Norska.

Dôležité je aj spomenúť prvú významnú retrospektívnu výstavu medzinárodne uznávaného slovenského konceptuálneho umalca Romana Ondaka, ktorú otvorili v pražskej Kunsthalle koncom roka 2025. Výstava mapuje viac než tri dekády jeho umeleckej praxe a zahŕňa takmer päťdesiat diel naprieč médiami vrátane ikonických prác, ako je Measuring the Universe – participatívna performance uvedená v popredných svetových múzeách. Naposledy sa konala v Tate Modern a teraz sa dočkala pražskej reprízy. Vidieť ju môžete do 9. marca 2026.

V Prahe bola v roku 2025 uvedená aj sólová výstava Vladimíra Mertu: Marsův index pravděpodobnosti v prostředí vysočanské Pragovky, ktorá predstavila dva dlhodobé rozvíjané cykly reflektujúce fikciu, energiu a imaginárne systémy súčasného sveta.

V roku 2025 bola v brnianskom Pražákovom paláci uvedená výstava Kate, for You českej fotografky Marie Tomanovej, ktorá prostredníctvom dlhoročnej spolupráce s fotografovanou Kate priniesla intímnu reflexiu identity, dôvery a vzťahu medzi autorom a objektom.

V Prahe rezonovala aj výstava Live in Revolver Revue Style v Múzeu literatúry, ktorá prostredníctvom samizdatových aj oficiálnych vydaní, artefaktov, výtvarných diel a audiovizuálnych prvkov evokovala štyri dekády života okolo časopisu Revolver Revue ako jedinečného priestoru literárnej, výtvarnej a občianskej slobody.

Súčasne sme si pripomenuli Jiřího Trnku prostredníctvom výstavy Trnka – příběh legendy, ktorá bola prvou komplexnou prezentáciou jeho tvorby v Prahe od roku 1992. Výstava v Galerii Villa Pellé ukázala Trnku nielen ako filmára a ilustrátora, ale aj ako maliara – cez knižné ilustrácie, bábky, obrazy, novinové anekdoty, portréty aj autoportréty. Súčasťou boli filmové projekcie aj interaktívne prvky, ktoré výstavu sprístupnili širšiemu publiku.

V marci 2025 mala v Městskom divadle Zlín premiéru inscenácia Kafka na pobřeží, dramatizácia románu Harukiho Murakamiho v úprave Franka Galatiho a v réžii Petra Štindla.

K politicky najpresnejším a najznepokojivejším titulom patrila januárový zásah v Brne: Vlastenci (... a zrodí se diktátor) v Mahenovom divadle ponúkli v českom kontexte mimoriadne presnú politickú drámu Petra Morgana o mechanizmoch moci, zrode autoritárstva a

spoluzodpovednosti Západu, ktorá silno rezonovala aj v stredoeurópskom kultúrnom priestore.

V roku 2025 mala v brnianskom divadle Husa na provázku premiéru inscenácia *Držím ti miesto / československý žúr* – inscenovaný koncert, ktorý sa s iróniou, hudbou a vedomým flirtom so stereotypmi vracia k česko-slovenským vzťahom po rozdelení spoločného štátu. Réžia Anny Davidovej otvára „bezpečný priestor nebezpečne chlácholivej nostalgii“ a kladie otázky o bratstve, rivalite, porozumení aj o tom, na aké časy sa dnes „nad Tatrou blýska“.

Viedeň: fotografia, moderné umenie, múzeá a „veľké“ prehľady

Vo Viedni sme zachytili viacero výstav, ktoré sa dali čítať ako mapovanie temných aj ikonických línií moderny.

Bank Austria Kunstforum hostilo výstavu Anton Corbijn – Favourite Darkness (15. 2. – 29. 6. 2025), rozsiahly prehľad práce holandského fotografa a filmára známeho ikonickými portrétmi z oblasti hudby, filmu a vizuálnej kultúry.

ZRNO A PRAVDA: ANTON CORBIJN a jeho (nie) čierno-biely svet

Anton Corbijn býva vnímaný najmä ako hudobný fotograf, no jeho tvorba už dávno presiahla rámec fotografie – smerom k filmu, dokumentu a formovaniu vizuálnych identít kapiel aj umelcov. Článok vznikol pri príležitosti viedenskej výstavy Favourite Darkness, ktorá v širšom kontexte pripomína Corbijnovu schopnosť prepájať hudbu, obraz a osobnú výpoveď do rozpoznateľného a pravdivého vizuálneho jazyka.

Albertina Modern predstavila výstavu Damien Hirst: Drawings, ktorá po prvýkrát v múzejnom kontexte sústredila jeho kresby a otvorila pohľad na tvorivé procesy – od raných náčrtov z 80. rokov až po projekty rozmazávajúce hranice medzi realitou, fikciou a historickým naratívom.

Vo Viedni sa v roku 2025 uskutočnila aj výstava fotografií Francescy Woodman, pripomínajúca sugestívne inscenované autoportréty, prácu s telom a priestorom a krehkú rovnováhu medzi prítomnosťou a miznutím – poetiku, ktorá aj dnes kladie otázky bez jednoznačných odpovedí.

Jesenná výstava Gothic Modern vo viedenskej Albertina patrila k výrazným výstavným udalostiam roka 2025. Konceptne prepájala moderné umenie s estetikou gotiky a ukázala, že modernizmus často znamenal vedomý návrat k emocionálnej expresivite neskorého stredoveku. Diela autorov ako Otto Dix, Vincent van Gogh, Gustav Klimt, Käthe Kollwitz, Edvard Munch, Egon Schiele či Helene Schjerfbeck boli konfrontované s gotickými maľbami, grafikami a sochami starých majstrov.

Výstava Marina Abramovič v Albertina Modern ponúkla komplexný vhľad do tvorby umelkyne, ktorá zásadne prepísala dejiny performance artu. Prostredníctvom fotografií, videí a objektov mapovala kľúčové sólové práce aj spolupráce s Ulay a sledovala posun od (seba)deštruktívnych gest ku konštruktívnejšiemu chápaniu tela, psychiky a vzťahu s publikom.

Je to ďaleko za všetkým, čo som si predstavovala

Galéria Albertina Modern vo Viedni ponúka komplexný vhľad do tvorby srbskej umelkyne Mariny Abramovič, ktorá prepísala históriu performance artu, pracovala s publikom inak, ako bolo dovtedy bežné a nanovo ukazovala, ako prekonávať v umení hranice svojho tela, nielen po fyzickej, ale aj po psychickej stránke.

Vo Viedni sme si pripomenuli filmovú históriu aj návštevou múzea venovaného snímke *Tretí muž*, ktoré prostredníctvom originálnych exponátov z nakrúcania a dobových materiálov približovalo nielen vznik klasiky film noir, ale aj povojnovú atmosféru mesta.

Paríž a Francúzsko: apokalypsy, hudba farieb, neviditeľné hybné sily

V roku 2025 bola v parížskej Bibliothèque François-Mitterrand uvedená výstava Apokalypsa. Včera a zajtra, ktorá prostredníctvom diel od stredoveku po súčasnosť sledovala meniace sa predstavy o konci sveta – od biblických vízií a historických katastrof až po súčasné umelecké reflexie kolapsu a neistoty budúcnosti.

Výstava Kandinskij: Hudba farieb v Paríži sa sústredila na kľúčovú úlohu hudby v diele Vasilija Kandinského a na jej vplyv na cestu k abstrakcii. Spoločný projekt parížskeho Múzea hudby – Filharmónie a Centre Pompidou zhromaždil takmer dvesto diel, partitúr, platní, kníh, hudobných nástrojov aj predmetov z umelcovho ateliéru. V parížskom kontexte ju dopĺňal aj širší hudobno-performatívny rámec – napríklad uvedenie opery Philip Glass: *Achnaton*, v ktorej vystúpila Lucinda Childs (nedávno hosťujúca aj na Bratislave v pohybe).

Výstava Berthe Weill. Galeriste d'avant-garde v Musée de l'Orangerie predstavila jednu z najdôležitejších, no dlho prehliadaných postáv dejín moderného umenia. Berthe Weill od roku 1901 systematicky podporovala mladých a neetablovaných autorov a stála pri zrode kariér osobností ako Pablo Picasso, Henri Matisse, Amedeo Modigliani či Diego Rivera, pričom výrazne podporovala aj umelkyne (Émilie Charmy, Suzanne Valadon, Jacqueline Marval). Výstava mapovala mechanizmy vzniku avantgardy, každodenný život galérie i kurátorské rozhodnutia ženy, ktorá udržala pri živote radikálne umenie až do zatvorenia galérie v roku 1940.

Medzinárodné prehľady a „veľké“ mená

Výstava Brancuši. Zrod moderného sochárstva v H'ART Museum v Amsterdame (v spolupráci so Centre Pompidou) predstavila výnimočný súbor diel Constantina Brancușiho. Expozícia ponúkla viac než 30 jeho sôch doplnených o originálne podstavce, fotografie a filmové materiály a sledovala jeho úsilie zachytiť „podstatu“ tvarov redukciami a precíznou formou. Nechýbali ikonické práce ako Princezná X, séria Bozk či Nekonečný stĺp.

V roku 2025 rezonovala v blízkom zahraničí aj tvorba Niki de Saint Phalle, pripomínaná filmami Niki a Viva Niki i retrospektívnymi výstavami v Miláne a Paríži.

HRAVÁ REBELKA: NIKI DE SAINT PHALLE

V roku 2025 bola v kinách nová biografická snímka Niki (r. Céline Sallette), v minulom roku mal premiéru aj nový dokument Viva Niki (r. Michiko Matsumoto), ktorý sa zameriava na monumentálnu Tarotovú záhradu, Stravinského fontánu a bohatú sériu Nanas, ako i na život umelkyne, práve sexuálne zneužívanie, ktorému bola Niki v detstve vystavená, inšpiroval režiséru najskôr k napísaniu eseje „Daddy's Girl“, nasledovali eseje o tvorbe Niki de Saint Phalle a napokon film, ktorý skúma prechod od hnevu a agresie k veselým Nanas, aj k procesu uzdravovania sa umením. Milánske múzeum Mudec nainštalovalo rozsiahlu retrospektívnu výstavu venovanú Niki de Saint Phalle a ďalšiu výstavu pripravilo v parížskom Grand Palais od 6. júna 2025.

V roku 2025 sa v blízkom zahraničí pripomínala aj osobnosť Chavely Vargas – najmä prostredníctvom divadelnej inscenácie Chavela, la última chamana uvedenej v madridskom Teatro Marquina ako pocta jej životu a tvorbe, a zároveň vydaním novej reedície výberového albumu s jej piesňami, plánovanej na jún.

Budapest Photo Festival v roku 2025 otvorila výstava módného fotografa Petra Lindbergha, ktorá prostredníctvom viac než päťdesiatich fotografií pripomenula jeho vplyv na redefinovanie krásy postavenej na individualite, autenticite a slobode.

Zaujímavé diskusie, konferencie

Medzinárodná konferencia Otvorená Kultúra! v roku 2025 zamerala na zhoršujúci sa stav kultúry na Slovensku aj v širšom európskom kontexte. Otvorila témy obmedzovania slobody umeleckej tvorby, rastúcej polarizácie spoločnosti, systematického znižovania rozpočtov na kultúru a tlakov, ktorým čelí kreatívny sektor. Cieľom konferencie bolo posilniť spoluprácu medzi krajinami EÚ, podporiť sieťovanie kultúrnych iniciatív, formulovať spoločný tlak na európskych zákonodarcov a pomenovať konkrétne možnosti riešenia aktuálnej situácie v kultúre – nie deklaratívne, ale v rovine zdieľanej zodpovednosti a solidarity.

Vo štvrtok 13. februára sa v Apponyiho paláci v Bratislave konala diskusia na tému Kde sa stratili ženy? Ženský hlas v literatúre – o známych, ale aj menej známych menách a o ich podmienkach na písanie sa bude rozprávať kurátor literárnych zbierok MMB Daniel Hupko s historičkou literatúry Danou Hučkovou a vysokoškolskou pedagogičkou Ivicou Hajdučekovou

V stredu 9. 4. v Rómerovom dome v Bratislave český odborník Martin Foret predstavil komiks ako kultúrny fenomén, prevedie jeho premenami od vzniku až po súčasnosť,

Od stredy 28. mája do piatka 30. mája Ústav slovenskej literatúry SAV usporiadala medzinárodná konferencia Small Literatures as World Literature.

Vo štvrtok 12. júna Rakúske kultúrne fórum pozývalo na Artist Talk a diskusia Prečo je dôležité posilňovať a podporovať dievčatá a ženy?

V júni sa uskutočnili KONTAMINÁCIE, medzinárodné performatívne sympóziu, hlavnou myšlienkou trojdňového sympózia je prepojenie vedy s umením a mapovanie nových performatívnych postupov vo vzťahu ku klimatickým zmenám a témam týkajúcich sa prírody.

Výročia

Pavel Zajíček: byť odešel, stále žije

7

Vo februári uplynulo sedem rokov od vraždy Jána Kuciaka a Martiny Kušnírová. Spomienkové podujatie sa konalo v Pisztoriho paláci v Bratislave.

20

Svoje 20. výročie oslávili c ena Anasoft litera, Nu Dance Fest a Dotyky a spojenia.

24

5. januára uplynulo 24 rokov od smrti hudobníka, skladateľa a textára Mejla Hlavsa, spoluzakladateľa skupiny The Plastic People of the Universe.

27

V roku 2025 sme si pripomenuli 27. výročie úmrtia Marthy Gellhornovej, výraznej osobnosti vojnového spravodajstva 20. storočia. Venovali sme jej celý TO DO list.

30

Je to už dlhých tridsať rokov od odchodu Deža Ursinyho. A presne tak dlho sa na neho spomína v rôznych rozhovoroch, článkoch, anketách. Oslovili sme Kuba Ursinyho, či by to pre plan.art neskúsil „inak“. Po svojom.

35

Bratislavské kníhkupectvo Artforum na Kozej oslávilo 35 rokov existencie.

40

Divadlo GUaGU uviedlo pri príležitosti 40. výročia kabaretný program z fragmentov svojich inscenácií. Večerom sprevádzal zakladateľ Viliam Klimáček, hudbu elektronicky remixoval Slavo Solovic, vizuálnu stránku s využitím AI pripravil Juraj Demovič.

Skupina Bez ladu a skladu oslávila tiež 40. narodeniny.

45

Dejiny bubnovania si pamätajú viacerých Majstrov naprieč hudobnými štýlmi. Keď sa však obzrieme späť na začiatky rockového hrania, tak nad všetkými žiari jedno meno – John „Bonzo“ Bonham.

50

Pred 50 rokmi vyšiel debutový album Patti Smith, ktorý si autorka pripomenula turné – vrátane koncertu v Prahe.

Výstava Padesát na padesát v Leica Gallery bola retrospektívnou oslavou 50. narodenín fotografky Tereza z Davle.

K 50. narodeninám vydáva Lenka Dusilová rozsiahly retrospektívny album mapujúci jej hudobnú cestu.

56

Amerického spisovateľa Jacka Kerouaca, od jehož úmrtí dnes, 21. júna, uplyne padesát šesť let, byl nejen vynikající prozaik, ale stejně tak dobrý, ne-li lepší básník.

60

BEAT GENERATION po česku

25. júla sme si pripomenuli 60 rokov od legendárneho vystúpenia Bob Dylan na Newport Folk Festivale

Pripomenuli sme si nedožitú 60. narodeninu Petra Léblho knihou Smrt, nebudeš se báti aneb Příběh Petra Lébla od Radka Denemarková.

12. júna sme si pripomenuli nedožitú 60. narodeninu Filipa Topol (venovali sme mu celý TO DO list)

Nitrianska galéria tento rok oslavovala 60 rokov od založenia.

65

4. januára oslávil 65. narodeniny Michael Stipe, líder skupiny R.E.M.

Bábkové divadlo na Rázcestí (BDNR) v Banskej Bystrici oslávilo v roku 2025 významné 65. výročie svojho založenia (vznik 1. apríla 1960).

68

Starý pes undergroundu

Starého psa novým kúskom nenaučíš. Sú ľudia, pre ktorých underground nie je iba póza či spomienka z mladosti, ale majú ho v sebe. Inak žiť, rozmýšľať, cítiť nevedia a nechcú. Jeho hlas a štýl spevu, rovnako ako aj texty plné slangu, zvláštnych spojení a obrazov, sú jedným z najvýraznejších zvukov tohto kmeňa. V predvečer výročia Nežnej rozprával Tony Ducháček pred koncertom kapely Garage & Tony Ducháček pre plan.art o slobode aj v dobe neslobody, (ne)poézii svojich textov, Iggy Popovi v slípoch, Žižkove aj Berlíne, politike bez noblesy, ktorá odišla s Karlom S., aj o tom, že dnes už je Tony Ducháček na pódiu a mimo neho presne ten istý muž.

70

Laco Kerata píše J. A. Pitínskému

75

Pripomenuli sme si nedožitú 75. narodeninu básnika a esejistu Jürgena Fuchsa, o ktorom na plan.art písal Josef Rauwolf.

Tento východonemecký básnik, esejista a prozaik je na Slovensku málo známy, a to je škoda.

77

77 rokov oslávil Robert Plant.

79

Písanie ako jediná konštanta

80

80 rokov oslávili Eric Clapton, Wim Wenders a Neil Young, ktorý je stále aktívny ako koncertne, tak aj vydavateľsky.

90

O tom, čo z Buzássyho najradšej číta jeho najprofesionálnejší čitateľ, vysokoškolský pedagóg, prekladateľ a šéfredaktor časopisu o poézii a básnikoch Vertigo pre plan.art prezradil Ján Gavura.

95

Portál DAFilms pripravil retrospektívu tvorby Štefan Uher pri príležitosti jeho nedožitých 95. narodenín.

Pripomenuli sme si aj 95. výročie založenia základného kameňa liečebného domu Machnáč.

Machnáč. Od architektonického skvostu k ruine. A späť?

100

The New Yorker oslávil 100 rokov existencie.

Pripomenuli sme si aj 100. výročie narodenia výtvarníka Libora Fára.

124

Výročie narodenia zakladateľa art brut Jeana Dubuffeta si pripomenul parížsky Grand Palais.

Pred 124 rokmi sa narodil zakladateľ art brut Jean Dubuffet.

125

Slovenské národné divadlo si 29. januára pripomenulo 125. výročie narodenia herečky Hany Meličkovej (1900 – 1978).

150

Pri príležitosti 150. výročia narodenia Thomasa Manna sa v Goethe-Institute uskutočnila diskusia a čítanie.

Oheň so mnou pod' (za Davidom Lynchom)

Je to akési čudné kognitívne skreslenie. Ten absurdný predpoklad, že niektorí ľudia sú nesmrteľní. Nie v zmysle kliše symbolického večného ohňa, ktorým sa naveky zapíšu do dejín. Ale že doslova budú na svete počas celého nášho života. (pre plan.art píše Katarína

Mišíková)

30. januára

Zomrela speváčka a herečka Marianne Faithfull, jedna z ikon britskej kontrakultúry.

2. júna

Zomrela spisovateľka, scenáristka a režisérka Eva Borušovičová.

3. júla

Zomrel americký herec Michael Madsen, výrazná osobnosť nezávislého aj žánrového filmu.

9. júla

Zomrel výtvarník a autor experimentálnych textov Ľubomír Ďurček.

22. júla

Zomrel spevák Ozzy Osbourne, frontman skupiny Black Sabbath a jedna z kľúčových postáv heavy metalu.

31. júla

Precízna práca so svetlom, spomalený až mechanický pohyb, minimalistická scéna, minimalistická hudba, dekonštrukcia slova, nekonečné sekvencie ticha. To sú len krátke definície tvorby amerického divadelného režiséra, scénografa, svetelného dizajnéra, vizuálneho umelca a performeru Roberta Wilsona.

6. septembra

Zomrel maliar, grafik a pedagóg Ľubomír Longauer.

25. septembra

Zomrel sochár Juraj Bartusz, jedna z kľúčových osobností slovenského sochárstva druhej polovice 20. storočia.

29. novembra

Divadelný ústav vydal výber hier významného britského dramatika Toma Stopparda.

4. decembra

Zomrel kostýmový výtvarník a scénograf Theodor Pištěk.

Jeho práca formovala vizuálnu podobu filmov Amadeus a Valmont.

6. decembra

Zomrela spisovateľka a satirička Oľga Feldeková.

22. decembra

Kauzy – jednou vetou alebo

jasne a stručne si na Silvestra pozrite na Kultúra+

Od 1. 1. 2025 máme „novú“ hymnu

Folklór sa postavil tiež na podporu umenia

Slovenské literárne centrum viedol Gustáv Murin

SNG zažila návštevu Roberta Fica i Petra Pellegriniho, dostala hromadné výpovede, zrušili v nej výstavy, konal sa Štafetový protest...

„Skrášlenie“ Holubic od Jozefa Fizela v Bánovciach nad Bebravou slovenskou zástavou

Donatellova busta z Levoče

Kaštieľ Betliar, Krásna Hôrka

Zmeny vo vedení Slovenského národného múzea

Pamiatkové úrady

Netreba nám Netrebko

Deštrukcia FPU (odporúčame komentár Márie Beňáčkovej Riškovej v Artalku K riaditeľovi sa vstupuje vždy s úsmevom, etjatiV v Kráľovstve krivých zrkadiel,

SND prepustilo 5 hercov a herečiek

Iné nepriehladnuteľné

Nnena Kalu, Arcadia Missa, Londýn

Vzniká POOK – Plán odolnosti a kultúry

V piatok 20. júna a v sobotu 20. júna sme sa rozlúčili s klubom T3 akciou KONEČNÁ – klub skončil pre dlhodobú podfinancovanosť kultúry na Slovensku, ktorá znemožňuje profesionálnu udržateľnosť – prevádzka a kvalitný program si vyžadujú plnohodnotné pracovné kapacity, ktoré nie je možné dlhodobo pokrývať len dobrovoľníctvom popri iných zamestnaniach.

Po 10 rokoch definitívne končí kníhkupectvo Artforum v Banskej Bystrici.

Komplex Prior a Hotel Kyjev v Bratislave, dielo architekta Ivana Matušika, bol v roku 2025 vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku. Rozhodnutie potvrdilo jeho výnimočný význam pre dejiny povojnovej modernej architektúry na Slovensku a zároveň nastavilo jasnú hranicu vo verejnej debata o jeho ďalšom osude. Ochrana brutalisticko-neskoromoderného komplexu neznamena nostalgické gesto, ale uznanie architektonickej, urbanistickej a spoločenskej hodnoty stavieb, ktoré dlhodobo formujú obraz centra mesta a jeho pamäť.

31. decembra sa vyplí všetky hudobné kanály MTV. Pre generácie dospievajúce v 80. a 90. rokoch to bola hudobne, kultúrne i spoločensky formatívna televízna stanica, pre mladých vyrastajúcich v komunistickom bloku sa MTV v 90. rokoch stala jedným zo symbolom slobody. K legendárnym formátom patrili MTV Unplugged, v rámci ktorého vystúpilo viac ako sto hudobníkov a skupín, záznamy z vystúpení patrili často k ich najpredávanejším titulom.

V roku 2025 sme si v sekcii Iné pripomenuli aj osobnosť Josefa Rauvolda prostredníctvom rozhlasového cyklu Osudy na Český rozhlas Vltava – otvoreného pamäťového rozprávania prekladateľa a publicistu, ktorý dlhodobo prispieval aj na platformu plan.art.

Víťazstvo Nnenu Kalu v súťaži Turner Prize bolo v médiách často rámcované ako prelomový moment pre umelcov so zdravotným znevýhodnením. Podľa komentára Eddyho Frankela však tento príbeh zakrýva podstatnejšiu rovinu: Kalu nezískala cenu „napriek“ svojej inakosti ani „vďaka“ nej, ale preto, že vytvorila najpresvedčivejšie, vizuálne najpriamejšie a esteticky najsilnejšie dielo v danom ročníku. Jej kresby a sochy – vznikajúce z repetitívneho gesta, z navíjanej videopásky a nájdených textílií – fungujú ako elementárny jazyk, ako nepreložený prejav potreby tvoriť. Oslobodené od nadbytočného teoretizovania a akademickej sebaaprezentácie odhaľujú, ako veľmi súčasné umenie často zaťažuje samo seba vysvetľovaním. Kaluina tvorba pripomína, že kontext je dôležitý, no nesmie nahradiť samotné dielo – a že sila umenia môže spočívať práve v jeho jednoduchosti, naliehavosti a vizuálnej samozrejmosti.

SUMÁRE v iných médiách

Rádo Devín – Na tému (rozhlasová relácia)

Chýba vám v tomto sumáre niečo? Napíšte nám na simona@plan.art

PF 2026, plan.art bude a Slovensko bude mať druhé Európske hlavné mesto kultúry – Trenčín!

Kontakt

digitálna platforma o nepravoplánovom umení a kultúre

Táto platforma bola podporená z verejných zdrojov poskytnutých Fondom na podporu umenia. Platforma reprezentuje výlučne názor redakcie a fond nezodpovedá za jej obsah.

2025 © Všetky práva vyhradené | ISSN 2730-1044

VIDEO | Pro Educo opäť pomohlo mladým vybrať si budúcnosť!

📅 31. 12. 2025, 12:04, Zdroj: [ahoj.tv](#) 📄, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika

Dosah: 440 GRP: 0,01 OTS: 0,00 AVE: 96 EUR

VIDEO | Pro Educo opäť pomohlo mladým vybrať si budúcnosť!

1651x

Viac ako 60 vystavovateľov: školy, univerzity, firmy a inštitúcie

Pozrite si našu videoreportáž

Sedemnásť ročník podujatia Pro Educo prilákal do košického Kulturparku množstvo mladých ľudí. Tí mali možnosť spoznať na jednom mieste rôzne stredné školy, univerzity, inštitúcie a firmy.

„Za tých sedemnást rokov sa snažíme stále mladým ľuďom ponúknuť nazretie do ich budúcnosti, ako si môžu vybrať svoje ďalšie smerovanie, či už sú to študenti základných škôl, ktorí sa obzerajú po strednej škole alebo sú to maturanti, ktorí si vyberajú svoje ďalšie uplatnenie na trhu práce alebo ďalšie vzdelanie na vysokých školách a univerzitách,“ povedala na úvod Kristína Vajdová, organizátorka Pro Educo.

Na tohtoročnom Pro Educo sa predstavilo viac ako šesťdesiat vystavovateľov – od stredných a vysokých škôl až po zamestnávateľov a rôzne vzdelávacie inštitúcie.

„Myslím si, že to štúdium u nás, v tom historickom centre Košíc a na východe je na veľmi kvalitnej a vysokej úrovni. Univerzita má nadviazaných mnoho medzinárodných spoluprác, čiže vlastne študenti majú možnosť počas štúdia vycestovať do zahraničia,“ uviedol Tomáš Šefčík, **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**.

„My sme najstaršia česká univerzita, vlastne najstaršia stredoeurópska univerzita a máme tým pádom dlhoročné skúsenosti vo vzdelávaní, ale zároveň stále držíme krok s dobou. Máme i špičkovú vedu a máme neuveriteľné množstvo možností uplatnenia,“ prezradila Barbora Šmídová, Univerzita Karlova.

Pre študentov zaujímavých sa o inovácie, či experimentovanie je tu napríklad Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka, ktorú vystihuje dynamika a moderný prístup. Na rozšírenie jazykových zručností sú študentom k dispozícii vzdelávacie inštitúcie.

Atmosféra bola skvelá! Publikum pozorne sledovalo diskusiu a moderátorka spolu s hosťom dokázali zaujať každého prítomného.

(Zdroj: Fb Pro Educo)

„Sme zosilnili online ponuku kurzov, čiže dostávajú vlastne aj ľudia mimo Bratislavy možnosť prehliadnúť nemčinu. Hlavným cieľom toho kurzu je ukončiť kurz a spraviť si certifikát, ktorý je platný celosvetovo,“ vysvetlila Barbora Krejčíková, Goethe-institut Slovensko.

„My na toto podujatie chodíme každoročne, v spolupráci so Strednou priemyselnou školou elektrotechnickou. Predstavujeme študentom aj potom možnosť vykonávať povinnú dvojtyždňovú prax v našej spoločnosti a takisto, keď už sa stanú študenti absolventmi tejto školy, tak majú možnosť sa u nás zamestnať,“ okomentovala Monika Harbuljaková, Minebea Slovakia.

Súčasťou podujatia bol aj celodenný pódiový program s diskusiami, kariérne poradenstvo, jazykové testovanie, testovanie mäkkých zručností či koučovacia zóna.

„Môžu si to takpovediac ohmatať, na vlastné oči, uši vidieť, zažiť, pretože dnes je síce doba digitálnych technológií, veľa vecí nájdú asi aj na webe, ale niet nad tú osobnú skúsenosť,“ uviedla Vajdová.

„Dobré to je, lebo dajú tým takým stredoškólakom, ako som ja, taký prehľad, že čo chcú možno študovať a možno tu niečo nájdú,“ prezradil návštevník.

„Tu je presne tá možnosť, že sa viete dozvedieť niečo viac a nemusíte si to hľadať sami na internete,“ prezradil ďalší. „Je to super, lebo študenti si môžu urobiť prehľad nielen o školách v ich okolí, ale aj v iných štátoch,“ povedala študentka.

„Zatiaľ ma zaujala najviac Karlova univerzita, pretože tam aj chcem ísť študovať,“ dodal ďalší študent.

Medzinárodný veľtrh vzdelávania tak poskytol záujemcom nové poznatky a pomohol im v ich rozhodovaní.

(12:00, red.)

Slovenská lekárska spoločnosť bude mať nové vedenie, jej prezidentom sa stal Juraj Payer

31. 12. 2025, 13:54, Zdroj: sita.sk/vzdravotnictve, Vydavateľ: SITA Slovenská tlačová agentúra a.s., Autor: Martin

Šálek, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Pavol Jarčuška

Dosah: 56 718 GRP: 1,26 OTS: 0,01 AVE: 1200 EUR

Slovenská lekárska spoločnosť bude mať nové vedenie, jej prezidentom sa stal Juraj Payer

V predchádzajúcich dvoch volebných obdobiach pôsobil ako 1. viceprezident SLS.

Prezídium Slovenskej lekárskej spoločnosti zvolilo za nového prezidenta organizácie dekana Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave Juraja Payera .

Ako ďalej LF UK informovala, prvým viceprezidentom SLS sa stal Ivan Solovič , na pozícii druhého viceprezidenta bude pôsobiť Ľubomír Skladaný, tretím viceprezidentom bude **Pavol Jarčuška** a funkciu vedeckého sekretára bude zastávať Ľubomíra Izáková . Menovaní budú vo funkciách pôsobiť v období rokov 2026 až 2029.

„Veľmi si vážim prejavenu dôveru od delegátov Slovenskej lekárskej spoločnosti a následnú prejavenu podporu od ostatných členov novozvoleného prezídia. Vnímam to ako záväzok podporovať odbornosť a ďalší rozvoj slovenskej medicíny,“ uviedol Payer.

Ten je zároveň prezidentom niektorých odborných spoločností, konkrétne Slovenskej endokrinologickej spoločnosti SLS a tiež Slovenskej spoločnosti pre osteoporózu a metabolické ochorenia kostí SLS.

Slovenská lekárska spoločnosť je dobrovoľná, mimovládna, politicky nezávislá nezisková asociácia 104 odborných spoločností, 43 spolkov lekárov a piatich spolkov farmaceutov. Združuje takmer 13-tisíc lekárov a 1 250 farmaceutov, inžinierov a magistrov, ktorí sú členmi v odborných spoločnostiach. Slovenská lekárska spoločnosť podporuje celoživotné vzdelávanie, vedecký výskum a zohráva kľúčovú úlohu pri nastavovaní profesionálnych štandardov a zdravotnej starostlivosti, pričom aktívne reprezentuje slovenských lekárov doma aj v zahraničí.

Autor: Martin Šálek

Život so zatiahnutými závesmi. Študenti po škandále s kamerami opísali ďalšie nevhodné incidenty na internátoch

1. 1. 2026, 8:00, Zdroj: spravy.pravda.sk, Vydavateľ: OUR MEDIA SR a. s., Autor: Nikola Móciková, Sentiment: Neutrálny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika

Dosah: 108 402 GRP: 2,41 OTS: 0,02 AVE: 947 EUR

Život so zatiahnutými závesmi. Študenti po škandále s kamerami opísali ďalšie nevhodné incidenty na internátoch

Kamerový systém, ktorý mal zabezpečiť ochranu študentov, sa stal zdrojom strachu a nedôvery. Skúsenosti z internátov ukazujú, aké krehké je súkromie mladých ľudí.

Študentov vypratali z izieb. Ale zabudli im to povedať. (archívne video)

Video

Zdroj: TV Pravda

Ešte pred Vianocami otriasol internátni Univerzity Komenského (UK) škandál, ktorý otvoril nepríjemnú, no zásadnú otázku – ako bezpečne sa študenti cítia tam, kde majú bývať? Vyšlo najavo, že zamestnanci internátov mali prostredníctvom kamerového systému sledovať študentov a študentky priamo v ich izbách, a to častokrát v intímnych momentoch. Príbehy z Bratislavy, Banskej Bystrice či Košíc ukazujú, že nejde o ojedinelé zlyhanie, ale o širší problém, ktorý zasahuje viacero internátov naprieč Slovenskom.

Podľa informácií tvnoviny.sk , kamery určené na monitorovanie objektu bolo možné približovať až k oknám internátov, pričom záznamy mali byť dostupné desiatkam ľudí z radov personálu. Podľa svedectiev sa tak z nástroja bezpečnosti stal zdroj nevhodnej zábavy.

Foto: TASR, Dano Veselský

SR Bratislava UK Mlyny internáty budúcnosť TK BAX Na snímke exteriér najväčších slovenských internátov Mlyny UK v Bratislave 27. júna 2023.

Odhalenie vyvolalo vlnu pobúrenia a zásadne narušilo dôveru študentov vo vedenie školy aj v samotný systém ochrany súkromia. Univerzita reagovala trestným oznámením a prisľúbila nápravu. Pre mnohých ubytovaných však zostal pocit, že miesto, ktoré má byť útočiskom, sa môže zmeniť na priestor plný obáv o vlastnú integritu. Sú vysokoškolské internáty na Slovensku naozaj bezpečným prostredím? Študenti majú na vec zmiešané názory.

Kamery mali chrániť, nie sledovať

Študentka druhého ročníka farmácie Adriána, ktorá býva na Manželských internátoch v Mlynskej doline, pre Pravdu vysvetľuje, že kamery mali pôvodne jasný účel. Namontované boli na budove internátu Ľ. Štúra (Štúráku), kde prebieha rekonštrukcia, a tak je už nejaký čas prázdna. Mali slúžiť na kontrolu pohybu osôb na strechách, kam je vstup zakázaný pre havarijný stav budovy Átriových domčekov. „Je tam vyslovene zákaz, aby sa predišlo úrazom. Ak niekto vyjde na strechu alebo balkón, hrozí mu vylúčenie z internátu,“ povedala. Práve preto ju informácie o zneužívaní kamerového systému nepríjemne prekvapili, keďže osobne so zamestnancami ani s bezpečnostnými opatreniami zlú skúsenosť nemala.

Úplne iný obraz ponúkla Lívia, študentka štvrtého ročníka farmácie, ktorá bývala na internáte Átriové domčeky. Podľa nej boli problémy s narušením súkromia študentov dlhodobé, ešte pred samotnou kauzou s kamerami. „Roky sa tam pohybovali študenti ale aj náhodní ľudia zvonku. Chodili po balkónoch, študenti si navzájom písali varovania, že sa niekto prechádza po konkrétnych blokoch a pozerá do izieb. Bolo to nechutné,“ opísala. Do priestorov internátu sa podľa Lívie dá dostať jedine cez turniket po priložení študentskej karty ISIC. „Ale tieto osoby nemali karty. Boli to náhodní ľudia z ulice,“ doplnila. Práve tento problém podľa nej viedol k inštalácii bezpečnostných kamier.

Foto: FB - Mladosť ~ Šturak ~ Átriaky ~ Manželáky

mapa - internáty mlynská dolina Mapa budov internátov Mlyny.

Dievčatá sledovali v sprchách

Pre niektorých študentov kauza znamenala zásadný zlom v tom, ako internáty vnímajú. Mária, študentka Lekárskej fakulty, ktorá tiež býva v Átriových domčekoch, sa o prípade dozvedela z televíznej reportáže, ktorú jej poslal spolužiak. „Nikto nás nekontaktoval a ani vlastne nevieme, kto bol na záberoch. Úprimne, pokojne som tam mohla byť aj ja. Moja izba je otočená presne tým smerom,“ opísala. Priznáva, že predtým si spolu so spolubývajúcimi často nezaťahovali závesy, ani keď sa prezliekali alebo vracali zo sprchy. V budove internátu Ľ. Štúra oproti totiž nik nebýval. „Ani vo sne by nám nenapadlo, že by nás niekto mohol sledovať alebo si záznamy prehrávať,“ povedala Mária. Dnes je situácia iná. Závesy ostávajú zatiahnuté aj cez deň a pocit bezpečia sa výrazne oslabil. O to viac, že v okolí sa stále pohybujú robotníci pracujúci na rekonštrukcii Štúráku.

Ako žena sa podľa vlastných slov na internátoch nikdy necítila úplne bezpečne. Spomína aj staršie incidenty, keď mali byť dievčatá sledované v sprchách cez medzery pod dverami. „Som znechutená a sklamaná. Uvažovala som aj odchod z internátu – nie iba kvôli tomuto prípadu, ale preto, že sa toho nazbieralo viac,“ vysvetlila a zároveň poukázala aj na dlhodobé problémy s hygienou, spoločnými priestormi či technickým stavom budov.

Foto: FB - Skupina študentov

Interier internatu Mlyny UK v Bratislave Ešte pred pár rokmi vyzeral interiér a exteriér najväčšieho slovenského internátu Mlyny UK v Bratislave takto

Podobné obavy má aj Róbert, študent Lekárskej fakulty, ktorý tiež býva v Átriových domčekoch. Doteraz sa podľa vlastných slov cítil na internáte bezpečne, no po prevalení kauzy sa jeho dôvera narušila. „Vždy si preventívne zaťahujeme závesy, aby sme predišli takýmto situáciám,“ povedal. Odchod zatiaľ nezvažuje. Internát je pre mnohých študentov jediná cenovo dostupná možnosť ubytovania preto verí, že vedenie univerzity prijme opatrenia, ktoré dôveru študentov obnovia. Ako reagovala univerzita

UK v reakcii na medializovaný prípad uvádza, že zamestnanci, ktorí si záznamy z obrazoviek zaznamenávali na mobilné telefóny, podľa univerzity z internátov odišli a škola zároveň podala trestné oznámenie. „Poskytujeme maximálnu súčinnosť orgánom činným v trestnom konaní pri vyšetrovaní incidentu. Robíme všetko pre to, aby sa takéto zneužitie neopakovalo a aby sa študentky a študenti mohli cítiť bezpečne,“ uviedla hovorkyňa školy.

Zároveň podľa nej boli zavedené viaceré systémové opatrenia. Vedenie internátov obmedzilo okruh zamestnancov poriadkovej služby, ktorí majú prístup ku kamerovým záznamom, a zaviedlo kamerový dohľad v priestoroch, kde sa so záznamami pracuje. Sporná kamera bola podľa univerzity odinštalovaná už v marci 2025.

Foto: FB - Skupina študentov

Interier internatu Mlyny UK v Bratislave Ešte pred pár rokmi vyzeral interiér a exteriér najväčšieho slovenského internátu Mlyny UK v Bratislave takto

Podľa vyjadrenia UK sa riaditeľ internátov stretol s osobami, ktoré sa spoznali na záberoch odvysielaných v televíznom spravodajstve. Vedenie sa tiež stretlo so zástupcami študentov z akademického senátu a podrobne ich informovalo o všetkých krokoch, ktoré vysoká škola podnikla a podniká v tejto veci. Univerzita tiež uvádza, že po medializácii prípadu nezaznamenala zvýšený odchod študentov z internátov. Podľa jej vyjadrenia študenti, s ktorými komunikovala, vnímajú incident ako zlyhanie konkrétnych osôb, nie systému.

Keď pravidlá nestačia

Skúsenosti študentov z iných slovenských univerzít ukazujú, že pocit bezpečia na internátoch sa nemusí zlomiť jednou veľkou kauzou ako v Mlynskej doline. Často ho narušajú menšie, opakujúce sa situácie, pri ktorých si študenti začnú uvedomovať, aké tenké sú hranice ich súkromia v prostredí, kde zdieľajú životný priestor s desiatkami či až stovkami cudzích ľudí.

Natália, študentka medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela (UMB) v Banskej Bystrici, spomína na bývanie v izbe s osobou, ktorá sa identifikovala ako muž, hoci v jej oficiálnych osobných dokumentoch bola vedená ako žena. Konflikt medzi nimi nevznikol, no nikdy si nevybudovali bližší vzťah, naopak, vyhýbali sa kontaktu. „Nikto sa s nami o tom nerozprával, nikto neriešil, či nám to je alebo nie je komfortné. Jednoducho nás dali na jednu izbu,“ opísala. Aby sa cítila pokojnejšie a prejavila rešpekt, prezliekala sa výlučne v kúpeľni. Podľa nej ide o trhlínu v pravidlách či nedostatok citlivej komunikácie. „Môže sa to stať aj opačne, v chlapčenskej izbe. A nikto sa s nikým o tom nebaví, pretože zatiaľ to nie je oficiálne iné pohlavie,“ vysvetlila Natália. Na internáte sa však vo všeobecnosti cítila bezpečne.

Krehké súkromie

Ešte výraznejší zásah do svojho komfortu opisuje študentka UMB, ktorá si neželala zverejniť meno. Počas dezinfekcie kúpeľní mali prístup k študentským bunkám zamestnanci externej upratovacej firmy. „Pána, ktorý nám upratoval som len pozdravila a šla späť do izby,“ uviedla. Krátko po tom ho študentka začula telefonovať. Rozhovor prebiehal hlasno a bez snahy o diskretnosť. „Nedalo sa to nepočuť, keďže chodbu a moju izbu delili len presklené dvere,“ uviedla. Zamestnanec v rozhovore opisoval postavu ženy, ktorú mal krátko predtým vidieť, a používal výrazy s jasným sexuálnym tónom. Spomínal pritom aj konkrétne oblečenie. „V tom momente som mala na sebe presne to, čo opisoval,“ povedala študentka.

Budovy internátu ŠD3 v Banskej Bystrici Budovy internátu ŠD3 v Banskej Bystrici.

Situácia ju natoľko zmiatla, že si spočiatku nebola istá, či si rozhovor správne vyložila. Obrátila sa preto na spolubývajúcu z vedľajšej izby a pýtala sa jej, či počula to isté. Tá potvrdila, že telefonát zachytila a pochopila ho rovnako. „Nedokážem potvrdiť, že hovoril o mne. Každopádne hovor s takýmto obsahom mi príde v prostredí internátu absolútne nevhodný,“ dodala na záver. Od tejto skúsenosti má podľa vlastných slov nepríjemný pocit vždy, keď sa na chodbe pohybujú pracovníci zariadenia.

Menej dramaticky, no o to výpovednejšie pôsobí skúsenosť študentky Michaely, ktorá býva na internáte UMB. Michaela opísala viacero vstupov údržbára do izby bez toho, aby čakal na odpoveď pri zaklopaní. Prvý prípad súvisel s haváriou vody, čo považovala za stav vyžadujúci si okamžité konanie. Pri ďalšej situácii však nešlo o pohotovosť, kedy by nebol priestor na slušnosť a pracovník vošiel v momente, keď sa jej spolubývajúca prezliekala. „Nebola to žiadna katastrofa, ale človek si vtedy uvedomí, že na internáte nemá súkromie vôbec pod kontrolou,“ hovorí.

Redakcia oslovila Univerzitu Mateja Bela v Banskej Bystrici s otázkami týkajúcimi sa bezpečnostných opatrení na internátoch, prístupu personálu do študentských izieb, kontroly externých pracovníkov či vývoja záujmu o internátne ubytovanie. Univerzita však nereagovala z dôvodu čerpanie dovolení počas sviatočného obdobia. Stanovisko UMB doplníme hneď, ako bude k dispozícii.

Odišnú skúsenosť opisujú študenti z Košíc. Lucia, študentka **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, hovorí, že kamery sú umiestnené výlučne v spoločných priestoroch a personál internátu jej neevokuje žiadne príjemné skúsenosti či pocity. „Nikdy som nemala pocit, že by niekto zneužíval svoju pozíciu,“ hovorí. Problémy sa podľa nej týkali skôr technického stavu starších budov, napríklad výskytu pľesní.

Lucia zároveň poukázala na zaujímavý kontrast na Technickej univerzite v Košiciach, kde funguje systém študentskej polície. Vybraní študenti tam spolupracujú s vedením internátov a podieľajú sa na udržiavaní poriadku, komunikácii so študentmi či usporadúvaní komunitných akcií. Podľa študentky Lucie práve toto prepojenie zvyšuje dôveru v systém fungovania zariadení a študentom ponúka pocit kontroly nad tým, čo sa na internátoch deje.

Autor: Nikola Môciková

Košický kraj opäť ocení prácu významných osobností, cenu si prevezme filmárka, arcibiskup i detský folklórny súbor

1. 1. 2026, 11:00, Zdroj: koscik.sk Autor: Alexandra Hrešková, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzitné pracoviská, Kľúčové slová: Folklórny súbor Hornád
Dosah: 6 442 GRP: 0,14 OTS: 0,00 AVE: 338 EUR

Košický kraj opäť ocení prácu významných osobností, cenu si prevezme filmárka, arcibiskup i detský folklórny súbor

Vedenie Košického samosprávneho kraja zverejnilo v závere decembra mená laureátov najvyšších ocenení za rok 2025. Cenu KSK si na jar 2026 prevezmú tri osobnosti a dva kolektívy, ktorých práca pomáha rozvoju regiónu a zároveň šíri jeho dobré meno doma i v zahraničí.

„Košický kraj je plný výnimočných ľudí, ktorí svojou prácou, odvahou a hodnotami presahujú hranice regiónu. Nominácie na Cenu KSK aj titul Historická osobnosť regiónu sú prejavom úcty tým, ktorí formovali našu minulosť a zároveň inšpirujú našu súčasnosť. Je dôležité, aby sme si ich prínos vážili a otvorene o ňom hovorili,“ uviedol na webe predseda košickej župy Rastislav Trnka.

Medzi ocenenými sú Miroslav Konštanc Adam a Bernard Bober, dokumentaristka a vizuálna umelkyňa Rebeka Bizubová, Detský folklórny súbor Jadlovček a Letecká akrobatická skupina Biele Albatrosy. Titul Historická osobnosť regiónu bude udelený „in memoriam“ Alžbete Güntherovej-Mayerovej.

Ocenenie si preberú kňazi, filmárka aj detský folklórny súbor

Ako uvádza Košický kraj, monsignor Miroslav Konštanc Adam patrí medzi najvýznamnejšie osobnosti slovenského duchovného života. Ocenenie mu udelia za dlhoročný prínos v oblasti teológie, vzdelávania a podpory kresťanskej kultúry, ako aj za svoje pôsobenie vo Vatikáne, kde sa ako rektor pápežskej univerzity podieľal na formácii študentov z celého sveta.

Rebeka Bizubová si svoju cenu prevezme za mimoriadny filmársky úspech. „Za svoj absolventský dokument Spoved' získala prestížne ocenenie Americkej akadémie filmových umení a vied – študentského Oscara v kategórii dokumentárny film,“ prezradila župa.

Úradujúci košický arcibiskup Bernard Bober bude ocenený za dlhoročný prínos k budovaniu spoločenského zmieru, zachovávaniu kresťanských a kultúrnych hodnôt a za aktívne pôsobenie v duchovnom i spoločenskom živote východného Slovenska.

Vedenie kraja sa rozhodlo pozdvihnúť aj prácu s mladými folkloristami. „Detský folklórny súbor Jadlovček, ktorý funguje v Margecanoch, si počas 45 rokov svojej existencie vybudoval pevné miesto v oblasti folklóru a umeleckého vzdelávania detí a svojimi vystúpeniami doma i v zahraničí prispieva k uchovávaniu a prezentácii tradičnej kultúry regiónu Spiš.“

Posledným laureátom je Letecká akrobatická skupina Biele Albatrosy, pôsobiaca v rokoch 1991 – 2004 pri Vojenskej leteckej akadémii v Košiciach, získa ocenenie za mimoriadnu reprezentáciu Slovenska na medzinárodnej úrovni a za prínos k rozvoju leteckej kultúry a výcviku.

Tipov prišlo naozaj mnoho

Slávnostné odovzdávanie cien sa uskutoční v Košiciach na konci apríla. Kraj prijal celkovo 18 nominácií na Cenu KSK a 5 na titul Historická osobnosť regiónu, pričom Trnka potvrdil, že ocenenia ešte doplní aj Cena predsedu Košického samosprávneho kraja, ktorá je tradične osobitným uznaním predsedu kraja.

Ocenenie si naposledy prevzali z rúk košického župana osobnosti ako napríklad dizajnérka Mišena Juhás, šperkárka Petra Toth, ale aj vedenie košického **folklórneho súboru Hornád**.

Autor: Alexandra Hrešková

Prvé bábätko roka 2026 sa narodilo v šačianskej nemocnici

 1. 1. 2026, 18:11, Zdroj: [kosicednes.sk](https://www.kosicednes.sk) Autor: Filip Guldán, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ

Dosah: 6 897 GRP: 0,15 OTS: 0,00 AVE: 347 EUR

Prvé bábätko roka 2026 sa narodilo v šačianskej nemocnici

Košice

01.01.2026 | 18:11

Prvé bábätko roka 2026 sa narodilo v šačianskej nemocnici

Vo Fakultnej nemocnici Košice-Šaca sa minútu po polnoci narodilo prvé novoročné bábätko. Richard z Valalík je zároveň prvým novorodencom roka 2026 na Slovensku po spontánnej pôrode.

Zdroj: Agel

Dnes krátko po polnoci priviedol tím Gynekologicko-pôrodnicej kliniky LF **UPJŠ** a Fakultnej nemocnice AGEL Košice-Šaca na svet prvé bábätko roka 2026. Malý Richard s mierami 3 520 g a 50 cm sa narodil prirodzeným pôrodom a je prvorođeným synom pani Jany z Valalík. „Napriek predpokladanému silvestrovskému termínu pôrodu sme nečakali, že by sa syn mohol narodiť ako prvé novoročné bábätko. Pre mňa je to malý zázrak. Doteraz neverím tomu, že ho mám v náručí a že sa narodil minútu po polnoci,“ uviedla čerstvá mamička. Podľa jej slov pôrod nebol jednoduchý. „Ako prvoroďička som netušila do čoho idem. Boli chvíle, ktoré mi dali naozaj zabráť, ale s podporou personálu sa to dalo zvládnuť. Pani doktorka Ballová a celý tím prispeli k tomu, že bol pôrod hladký,“ spomína na náročné a zároveň krásne chvíle pani Jana.

MOHLO BY VÁS ZAUJÍMAŤ

Arcibiskup Bober praje pokoj a požehnanie do nového roka

„Pôrod prebehol prirodzene a bez komplikácií. Gratulujem rodičom k novoročnému dieťatku a zároveň ďakujem personálu kliniky, že aj počas sviatočného obdobia sa so všetkou profesionalitou, odbornosťou a empatiou postaral o naše pacientky. Nočná služba bola pomerne rušná, keďže hodinu po polnoci sa narodilo ďalšie dieťa. Teší ma to najmä v dobe extrémneho poklesu pôrodnosti na Slovensku, ale aj v celej Európe. Dúfam, že tento úspešný novoročný štart zostane trendom počas celého roka 2026,“ uviedol prednosta Gynekologicko-pôrodnicej kliniky LF **UPJŠ** a Medicínsky riaditeľ Fakultnej nemocnice AGEL Košice-Šaca doc. MUDr. Erik Dosedla, PhD., MBA, ktorý Richardovi a jeho rodičom poprial veľa zdravia a šťastia.

Galéria

(TS)

Filip Guldan

01.01.2026 18:11

Autor: Filip Guldan

Prvé bábätko roka 2026 sa narodilo v šačianskej nemocnici

📅 1. 1. 2026, 19:08, Zdroj: nemocnicakosicesaca.agel.sk , Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: **UPJŠ**

Dosah: 5 792 GRP: 0,13 OTS: 0,00 AVE: 324 EUR

Prvé bábätko roka 2026 sa narodilo v šačianskej nemocnici

PARTNER VÁŠHO ZDRAVIA Sme súčasťou skupiny AGEL, najväčšieho súkromného poskytovateľa zdravotnej starostlivosti v strednej Európe.

RECEPCIA

O nemocnici Novinky a médiá Prvé bábätko roka 2026 sa narodilo v šačianskej nemocnici

Prvé bábätko roka 2026 sa narodilo v šačianskej nemocnici

1.1.2026

Vo Fakultnej nemocnici AGEL Košice-Šaca sa minútu po polnoci narodilo prvé novoročné bábätko. Richard z Valalík je zároveň prvým novorodencom roka 2026 na Slovensku po spontánnom pôrode.

Dnes krátko po polnoci priviedol tím Gynekologicko-pôrodnicej kliniky LF **UPJŠ** a Fakultnej nemocnice AGEL Košice-Šaca na svet prvé bábätko roka 2026. Malý Richard s mierami 3 520 g a 50 cm sa narodil prirodzeným pôrodom a je prvorođeným synom pani Jany z Valalík. „Napriek predpokladanému silvestrovskému termínu pôrodu sme nečakali, že by sa syn mohol narodiť ako prvé novoročné bábätko. Pre mňa je to malý zázrak. Doteraz neverím tomu, že ho mám v náručí a že sa narodil minútu po polnoci,“ uviedla čerstvá mamička. Podľa jej slov pôrod nebol jednoduchý. „Ako prvoroďička som netušila do čoho idem. Boli chvíle, ktoré mi dali naozaj zabráť, ale s podporou personálu sa to dalo zvládnuť. Pani doktorka Ballová a celý tím prispeli k tomu, že bol pôrod hladký,“ spomína na náročné a zároveň krásne chvíle pani Jana.

„Pôrod prebehol prirodzene a bez komplikácií. Gratulujem rodičom k novoročnému dieťatku a zároveň ďakujem personálu kliniky, že aj počas sviatočného obdobia sa so všetkou profesionalitou, odbornosťou a empatiou postaral o naše pacientky. Nočná služba bola pomerne rušná, keďže hodinu po polnoci sa narodilo ďalšie dieťa. Teší ma to najmä v dobe extrémneho poklesu pôrodnosti na Slovensku, ale aj v celej Európe. Dúfam, že tento úspešný novoročný štart zostane trendom počas celého roka 2026,“ uviedol prednosta Gynekologicko-pôrodnicej kliniky LF **UPJŠ** a Medicínsky riaditeľ Fakultnej nemocnice AGEL Košice-Šaca doc. MUDr. Erik Dosedla,

PhD., MBA, ktorý Richardovi a jeho rodičom poprial veľa zdravia a šťastia.

Kontakt neslúži na objednávanie pacientov na vyšetrenie, očkovanie, testovanie a zasielanie výsledkov vyšetrení.

Kontakty na všetky spoločnosti a zdravotnícke zariadenia Skupiny AGEL nájdete v zozname spoločností Skupiny AGEL

Autor: Fakultná nemocnica AGEL Košice-Šaca

Novoročné bábätká

1. 1. 2026, 19:21, Relácia: **Televízne noviny**, Stanica: **Markíza**, Vydavateľ: **MARKÍZA - SLOVAKIA, spol. s r.o.**, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Fakulty a ústavy UPJŠ**, Kľúčové slová: **LF UPJŠ**

Dosah: **337 500 GRP**; **7,50 OTS**; **0,08 AVE**; **26355 EUR**

Novoročné bábätká

Lenka Vavrinčíková, moderátorka:

Nielen nový rok, oslavovať budú aj narodeniny. Prvé bábätká roku 2026 sa narodili v rovnakom čase na západe, aj na východe Slovenska.

Patrik Švajda, moderátor:

Prvenstvo si delili dvaja chlapci, novoročné kľbko šťastia si ale dnes držali v náručí viaceré mamičky.

Andrea Šprochová, redaktorka:

Malý Lukáško prišiel na svet o mesiac skôr, ako mal termín. Za zvukov ohňostrojov sa narodil v bratislavskej Petržalke minútu po polnoci.

Petra Szabová, mama Lukáška:

30. decembra mi začala odtekať plodová voda a dva dni sme tak čakali, že čo bude a ako sa to rozbehne. Lukáško sa vypýtal takto.

Alexandra Kritúfková, prednostka I. gynekologická klinika LF UK a UNB v Bratislave:

Podľa kolegyne, ktorá slúžila túto silvestrovskú službu, tá služba bola dosť výživná, ako my hovoríme. Konkrétne mali štyri pôrody a ten jeden bol tú minútu po polnoci a zatiaľ jediný na Nový rok.

Andrea Šprochová, redaktorka:

Prvého Bratislavčana tohto roka čaká doma šesťročný brat. Prelom rokov sa bude u nich odteraz oslavovať vo veľkom.

Petra Szabová, mama Lukáška:

Aj narodeniny, aj Silvester, aj nový rok, všetko spolu. A ešte dokonca prvý syn 30. decembra má meniny.

Veronika Kandráčová, redaktorka:

V rovnakom čase ako v hlavnom meste zaznel detský plač aj tu, v košickej nemocnici v Šaci. Len minútu po polnoci sa tu narodil prvý východniar. Malý Richard z Valalík sa mal narodiť na Silvestra.

Jana Dvorská, mamička:

Pre mňa to bolo ako malý zázrak, že sa to stalo minútku po polnoci.

Erik Dosedla, prednosta gynekologicko-pôrodnicej kliniky **LF UPJŠ**, FN Agel v Košiciach:

Išlo prirodzený pôrod, ktorý personál zvládol úplne výborne, so všetkou odbornosťou, ale aj empatiou. Dieťa bolo okamžite odovzdané mamičke a spolu zostali počas celej noci.

Veronika Kandráčová, redaktorka:

Svojmu prvorodenému synovi želajú toto.

Jana Dvorská, mamička:

Aby bol spokojný, aby bol šťastný a milovaný.

Karol Mindák, redaktor:

V nitrianskej pôrodnici sa narodilo prvé dieťa tohto roka dve minúty po polnoci. Na svet prišiel malý Damianko. Damiankova mama je z Nitry a porodila ho cisárskym rezom.

Pôvodne sa mal narodiť už 21. decembra.

Erik Lajtman, prednosta gynekologicko-pôrodnickej kliniky, FN Nitra:

Snažili sme sa porodiť maminu 3 dni. Samozrejme, niekedy to nedopadne tak, ako všetci chceme. A nakoniec riešenie je cisárskym rezom. Toto bol ten prípad.

Miriama Kováčová, mama Damianka:

Ja som momentálne dosť unavená, vyčerpaná, ale malý je kľudný. Je kľudnučký, tak som rada.

Karol Mindák, redaktor:

Damianko ešte súrodencov nemá. Meno mu dali rodičia náhodne.

Miriama Kováčová, mama Damianka:

Nemá po nikom. Nemáme nikoho v rodine, ani priateľa. Sme sa zhodli na tom mene.

Karol Mindák, redaktor:

V nemocnici sa včera zhodou okolností narodilo aj tisíce dieťa za rok 2025.

Andrea Šprochová, redaktorka:

Novoročné bábätká privítali aj v ďalších pôrodniciach. V Trenčíne sa 18 minút po jednej ráno narodila Elisa. Pri pôrode dokonca pomáhala jej prababka, ktorá v minulosti pracovala v nemocnici ako pôrodná asistentka. Detičkám a ich rodinám želáme do života veľa zdravia a šťastia. Veronika Kandráčová, Karol Mindák a Andrea Šprochová, Televízia Markíza.

Prvé bábätko roka 2026 sa na Slovensku narodilo v šačianskej nemocnici

1. 1. 2026, 19:26, Zdroj: eastmag.sk, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ

Dosah: 384 GRP: 0,01 OTS: 0,00 AVE: 89 EUR

2 min. čítania

Najčítanejšie:

Plesová sezóna na východnom Slovensku – kam vyraziť plesť v januári a februári 2026

EAST MAG

Kultúra, umenie, aktuálne informácie, príbehy zaujímavých ľudí. East Mag už 7 rokov prináša rozhovory s inšpiratívnymi osobnosťami či novinky z regiónu a z podnikateľského prostredia.

Jeho zámerom je prinášať kvalitný obsah čitateľom, ktorí hľadajú spoľahlivé a zaujímavé informácie z Košického a Prešovského regiónu.

Magazín je vydávaný komunikačnou agentúrou LEMUR a vznikol na jeseň 2018 pod názvom Index Mag.

LEMUR, s.r.o., Narcisová 4, Košice

IČO: 46332227, IČ DPH: SK2023339835

ISSN: 2989-3291

Súhlasím so spracovaním mojej e-mailovej adresy na zasielanie newslettera – Zásady ochrany osobných údajov – newsletter EastMag.

Copyright © EAST MAG

Vzdelávanie

Spravujte súhlas so súbormi cookie

Na poskytovanie tých najlepších skúseností používame technológie, ako sú súbory cookie na ukladanie a/alebo prístup k informáciám o zariadení. Súhlas s týmito technológiami nám umožní spracovávať údaje, ako je správanie pri prehliadaní alebo jedinečné ID na tejto stránke. Nesúhlas alebo odvolanie súhlasu môže nepriaznivo ovplyvniť určité vlastnosti a funkcie.

Funkčné

Vždy aktívny

Technické uloženie alebo prístup sú nevyhnutne potrebné na legítimny účel umožnenia použitia konkrétnej služby, ktorú si účastník alebo používateľ výslovne vyžiadal, alebo na jediný účel vykonania prenosu komunikácie cez elektronickú komunikačnú sieť.

Predvoľby

Technické uloženie alebo prístup je potrebný na legítimny účel ukladania preferencií, ktoré si účastník alebo používateľ nepožaduje.

Štatistiky

Technické úložisko alebo prístup, ktorý sa používa výlučne na štatistické účely. Technické úložisko alebo prístup, ktorý sa používa výlučne na anonymné štatistické účely. Bez predvolania, dobrovoľného plnenia zo strany vášho poskytovateľa internetových služieb alebo dodatočných záznamov od tretej strany, informácie uložené alebo získané len na tento účel sa zvyčajne nedajú použiť na vašu identifikáciu.

Marketing

Technické úložisko alebo prístup sú potrebné na vytvorenie používateľských profilov na odosielanie reklamy alebo sledovanie používateľa na webovej stránke alebo na viacerých webových stránkach na podobné marketingové účely.

Návrat na Mesiac

 1. 1. 2026, 19:35, Relácia: **Televízne noviny**, Stanica: **Markíza**, Vydavateľ: **MARKÍZA - SLOVAKIA, spol. s r.o.**, Sentiment: **Pozitívny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **UPJŠ**
Dosah: **337 500 GRP: 7,50 OTS: 0,08 AVE: 22546 EUR**

Návrat na Mesiac

Lenka Vavrinčíková, moderátorka:

Vesmírna misia, ktorá zapálila dávny oheň a znova rozvíri lunárny prach. Po viac ako polstoročí sa vraciame tam, kde sme prvýkrát siahli na nemožné. Tentoraz však na Mesiaci chceme už zostať.

Jozef Demeter, redaktor:

Takto kráčali ľudia po mesačnom povrchu pred viac ako 50 rokmi. Misia Apollo sa navždy zapísala do dejín. Jej pochodeň má teraz niesť misia Artemis. Predvlni takto obletela Mesiac loď bez ľudskej posádky.

Pavol Bobik, astrofyzik, Ústav experimentálnej fyziky SAV v Košiciach:

Artemis 1 ukázala, že celý ten systém, to znamená nosič, raketa, takzvaný Space Launch System a kozmická loď Orion sú v podstate funkčné.

astronaut:

Jozef Demeter, redaktor:

Toto je štvorica astronautov, ktorí už čoskoro obletia Mesiac. Prvé okno pre Artemis 2 sa otvorí už vo februári.

Jiří Šilha, Katedra astronómie, fyziky Zeme a meteorológie Univerzity Komenského:

Misia bude vlastne trvať spolu 10 dní. Na jednej strane sa budú testovať pilotovanie lode Orion, pripájanie k servisnému modelu, samotný let a jednotlivé jeho fázy, až po bezpečné pristátie v Tichom oceáne.

Jozef Demeter, redaktor:

Vrcholom celého snaženia má byť Artemis 3, nateraz naplánovaná na rok 2027, kedy ľudská noha opäť vkročí na lunárny povrch. 30-dňová misia však nepristane na rovníku ako Apollo, ale na južnom póle.

Štefan Parimucha, astrofyzik, **UPJŠ** v Košiciach:

Sa zistilo, že v polárnej oblasti Mesiaca sa môže nachádzať voda. Ľad, ktorý je prikrýty nejakými horninami. A keď sa potvrdí ten objav vody, tak je to veľmi silný motív na to, aby sa tam vybudovala základňa.

Jozef Demeter, redaktor:

Pristátie upravenou obrovskou loďou Starship zároveň bude najväčšou výzvou.

Pavol Bobik, astrofyzik, Ústav experimentálnej fyziky SAV v Košiciach:

Obytný priestor je tam 300 metrov kubických. To je takmer tak veľké, ako je na ISS, alebo 10-krát väčšie, než budú mať v Orione. Čiže oni odletia od Zeme, v Orione, v čom si čo je ako minivan, v tom si prestúpia do obrovskej kozmickej lode a s ňou majú pristáť na Mesiaci.

Jozef Demeter, redaktor:

Na orbite Mesiaca by mala neskôr vzniknúť stanica zvaná Lunar Gateway.

Štefan Parimucha, astrofyzik, **UPJŠ** v Košiciach:

Jednak by to bola komunikačná platforma s tou stanicou, ktorá by tam bola, a jednak je to vlastne stanica, ktorá z výšky by skúmala ten Mesiac.

Jiří Šilha, Katedra astronómie, fyziky Zeme a meteorológie Univerzity Komenského:

Pri Mesiaci sa práve očakáva, že by mohol byť takým medzistupňom pri misiách do Slnecnej sústavy.

Pavol Bobik, astrofyzik, Ústav experimentálnej fyziky SAV v Košiciach:

Na Mesiaci si otestujeme to, ako by sme videli sústavne žiť na iných planétach.

Jozef Demeter, redaktor:

Jozef Demeter, Televízia Markíza.

Zazimovanie fauny a flóry v Košiciach

 1. 1. 2026, 19:43, Relácia: **Správa 19:00**, Stanica: STVR, Vydavateľ: Slovenská televízia a rozhlas, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: **UPJŠ**

Dosah: 136 363 GRP: 3,03 OTS: 0,03 AVE: 15718 EUR

Zazimovanie fauny a flóry v Košiciach

Jozef Kubánek, moderátor:

V zoologických a botanických záhradách lákajú ľudí najmä rastliny a zvieratá, ktoré nepochádzajú z našich končín. Práve pre ne sú zimné mesiace o čosi náročnejšie.

Veronika Meszárosová, moderátorka:

Zamestnanci týchto inštitúcií ich preto musia poriadne zazimovať. Návštevy v Zoo či v botanickej záhrade však nie sú obmedzené.

Miriám Palková, redaktorka:

Veľkú časť rastlín v botanickej záhrade tvoria tropické a subtropické rastliny.

Robert Gregorek, odborný pracovník Botanickkej záhrady **UPJŠ** v Košiciach:

Väčšina tých na teplotu citlivých rastlín je uložená vo svojom zimovisku v bezmrazovom prostredí, ale naozaj existujú aj tropické druhy, ktoré za istých špecifických podmienok je možné ponechať vo voľnej pôde.

Miriám Palková, redaktorka:

Tie si však vyžadujú špeciálnu starostlivosť, napríklad vytvorenie pyramídy z čečiny alebo obalenie netkanou textíliou.

Martin Lízňák, botanik Botanickej záhrady **UPJŠ** v Košiciach:

Niektoré rastliny chránime nielen pred mrazom, ale aj pred zimnou vlhkosťou, ako je napríklad okrasná tráva Cortaderia, ktorá pochádza z Južnej Ameriky, pretože zimná vlhkosť by mohla spôsobiť, že rastlina začne uhnívať.

Robert Gregorek, odborný pracovník Botanickej záhrady **UPJŠ** v Košiciach:

Nejde len o akési zateplenie, skôr sa jedná o zatienenie, vytvorenie mikroklimy. Väčšiu pozornosť treba venovať mladým šľavnatým rastlinám, ktoré nemajú tú hĺbku prekorenenia ešte dostatočnú, ale až tesne pred trvalým premrznutím je výhodné prijať takéto ochranné opatrenia.

Miriam Palková, redaktorka:

Okrem rastlín sú na zimu pripravené aj niektoré zvieratá v zoologickej záhrade. Napríklad tučniaky jednopáse si aktuálne užívajú vnútorný bazén v tejto budke za mnou.

Patrik Pastorek, vedúci zoologického oddelenia v ZOO Košice:

Ide hlavne o druhy, ktoré pochádzajú z Afriky alebo Južnej Ameriky, alebo z takých tropickejších oblastí. Niektoré druhy sa zase u nás v zoologickej záhrade tešia práve tomu chladnému počasiu.

Miriam Palková, redaktorka:

Tulenia dvojica Amy s Lucasom vystupujú pre návštevníkov denne počas celého roka.

Lenka Kovaľová, chovateľka a ošetrovateľka v ZOO Košice:

Pred zimou si začínajú už robiť tukové zásoby, tak vtedy prechádzame na zimnú krmnú dávku, teda zvyšujeme kŕmenie.

Miriam Palková, redaktorka:

Napriek zazimovaniu exotických rastlín i živočíchov sú obe inštitúcie v Košiciach aj počas zimných mesiacov pre návštevníkov otvorené.

Miriam Palková, Slovenská televízia.

Na zimu sa musia pripraviť aj exotické rastliny a zvieratá, ktoré na chladné počasie nie sú zvyknuté

2. 1. 2026, 6:04, Zdroj: spravy.stvr.sk, Vydavateľ: Slovenská televízia a rozhlas, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: **UPJŠ**

Dosah: 88 554 GRP: 1,97 OTS: 0,02 AVE: 882 EUR

Na zimu sa musia pripraviť aj exotické rastliny a zvieratá, ktoré na chladné počasie nie sú zvyknuté

Niektoré druhy sa chladnému počasiu tešia.

Tropické rastliny si vyžadujú špeciálnu starostlivosť.

Foto: STVR

V zoologických a botanických záhradách lákajú ľudí najmä rastliny a zvieratá, ktoré nepochádzajú z našich končín. Práve pre ne sú zimné mesiace o čosi náročnejšie.

Zamestnanci týchto inštitúcií ich preto musia poriadne zazimovať. Návštevy v zoo či botanickej záhrade však nie sú obmedzené. Veľkú časť rastlín v botanickej záhrade tvoria tropické a subtropické rastliny.

„Väčšina na teplotu citlivých rastlín je uložená vo svojom zimovisku v bezmraznom prostredí. Ale naozaj existujú aj tropické druhy, ktoré je za istých špecifických podmienok možné ponechať vo voľnej pôde,“ vysvetlil odborný pracovník Botanickej záhrady Univerzity Pavla Jozefa Šafárika (**UPJŠ**) v Košiciach Robert Gregorek.

Môže vás zaujímať Vlky a rysy si zimu užívajú, hrošky ostávajú v teple: Bratislavská zoo sa prispôsobuje chladnému počasiu

Tie si však vyžadujú špeciálnu starostlivosť, napríklad vytvorenie pyramídy z čečiny alebo obalenie netkanou textíliou.

„Niektoré rastliny chránime nielen pred mrazom, ale aj pred zimnou vlhkosťou, ako je napríklad okrasná tráva Cortaderia, ktorá pochádza z Južnej Ameriky, pretože zimná vlhkosť by mohla spôsobiť, že rastlina začne uhnívať,“ spresnil botanik z Botanickej záhrady **UPJŠ** v

Košiciach Martin Plzňák.

„Nejde len o akési zateplenie, skôr je to zatienenie, vytvorenie mikroklimy. Väčšiu pozornosť treba venovať mladým, šťavnatým rastlinám, ktoré nemajú hĺbku prekorenenia ešte dostatočnú,“ opísal Gregorek. Dodal, že takéto ochranné opatrenia je výhodné prijať tesne pred trvalým premrznutím.

Podrobnosti o zazimovaní rastlín či zvierat v Správach priniesla redaktorka Miriam Palková:

Zdroj: STVR

Zimujú aj v ZOO

Okrem rastlín sú na zimu pripravené aj niektoré zvieratá v zoologickej záhrade. Napríklad tučniaky jednopáse si užívajú vnútorný bazén v búdke.

„Ide hlavne o druhy, ktoré pochádzajú z Afriky alebo Južnej Ameriky, alebo z tropickejších oblastí. No a niektoré druhy zase u nás v zoologickej záhrade sa tešia práve tomu chladnému počasiu,“ povedal vedúci zoologického oddelenia ZOO Košice Patrik Pastorek.

Sledujte spravodajstvo

Sledovať

Tulenia dvojica Aimy s Lucasom vystupuje pre návštevníkov denne počas celého roka. „Pred zimou si začínajú robiť tukové zásoby, tak vtedy prechádzame na zimnú krmnú dávku, teda zvyšujeme kŕmenie,“ vysvetlila chovateľka a ošetrovateľka zvierat z košickej ZOO Lenka Kovaľová.

Napriek zazimovaniu exotických rastlín i živočíchov sú obe inštitúcie v Košiciach aj počas zimných mesiacov pre návštevníkov otvorené.

Ďalšie články na tému:

Najčítanejšie

24 hodín

Autor: STVR